

'N ONDERSOEK NA DIE PERSEPSIE EN UITVOER VAN DIE MOEDERLIKE ROL

CATHARINA ELIZABETH BROWN

**Tesis ingelewer ter gedeeltelike voldoening aan die vereistes vir die graad van
Magister in Lettere en Wysbegeerte (Voorligtingsielkunde) aan die Universiteit
van Stellenbosch**

Studieleier: Mnr. H.M. De Vos

Desember 1999

VERKLARING

Ek, die ondergetekende verklaar hiermee dat die werk in hierdie tesis vervat, my eie oorspronklike werk is wat nog nie vantevore in die geheel of gedeeltelik by enige ander universiteit ter verkryging van 'n graad voorgelê is nie.

Hierdie werk is die resultaat van 'n navorsingsprojek wat van dieselfde omvang is as wat van tesse vir 'n gerigte Meestersgraad vereis word.

Die Departement Sielkunde het die reëling dat die verslag van die navorsing in die formaat van 'n wetenskaplike tydskrifartikel mag wees.

Geldelike bystand van die Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing vir hierdie navorsing word hiermee erken. Menings in hierdie werk uitgespreek of gevolgtrekkings waartoe geraak is, is dié van die outeur en moet nie beskou word as noodwendig dié van die Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing nie.

OPSOMMING

Die doel van die ondersoek was om vas te stel hoe vroue moederskap ervaar deur te kyk na wat hulle self doen as moeders en wat hul persepsie is van wat ander moeders doen. Die betekenisvolle gevoel van koherensie (SOC), wat op sigself weer 'n aanduiding is van die vroue se sielkundige welstand, is ook aangespreek. Moeders van kinders in kleuterskole en speelskole in die Somerset-Wes area is betrek in die ondersoek. Daar is gebruik gemaak van 'n biografiese vraelys, drie aktiwiteitslyste wat handel oor huishoudelike en kinderversorgingsaktiwiteite en 'n lewensorientasievraelys. 'n Vergelyking tussen die drie werkstatusgroepe (voltyds tuisteskeppermoeders, deelyds werkende moeders en voltyds werkende moeders) met betrekking tot demografiese eienskappe is gedoen. Tuinwerk was die enigste huishoudelike aktiwiteit waar moeders, van die drie werkstatusgroepe, statisties betekenisvol verskil het ten opsigte van die keuse wat hulle gehad het in die uitvoer daarvan. Volgens Somer se d-maatstaf ervaar moeders vrywillige dienslewering, die herstel van 'n meublement of toestel en tyd spandeer aan motor-onderhoud, ongeag hul werkstatus, as min of meer dieselfde. Statisties betekenisvolle assosiasie het by drie kinderversorgingsaktiwiteite na vore gekom, naamlik om 'n program of opvoedkundige televisie saam met 'n kind te kyk, die vervoer van 'n kind na 'n les, oefening of sosiale aangeleentheid en prys kind vir selfversorging. 'n Definitiewe tendens en tema het uit die resultate na vore gekom. By al die kinderversorgingsaktiwiteite het die grootste persentasie moeders aangedui dat dit tipiese gedrag is, maar in baie gevalle het 'n groot persentasie moeders dit nie gedoen nie. Dit blyk dat moeders se eie rolgedrag of rolaktiwiteit (dit wat hulle doen) heel dikwels verskil van hul persepsie van ander moeders se gedrag. Die navorsing kon nie bepaal of die moontlike verskil tussen persepsie en uitvoer (aktiewe gedrag) van die moederlike rol implikasies inhou vir die sielkundige welstand van die vrou nie. 'n Eenrigtingvariensie-ontleding het aangetoon dat daar 'n beduidende verskil gevind is tussen die drie werkstatusgroepe se SOC-tellings. Volgens die Post Hoc vergelyking bestaan die betekenisvolle verskil tussen die voltydse tuisteskeppermoeders en voltydse werkende moeders. Daar is gevind dat die voltyds tuisteskeppermoeders gemiddeld 'n betekenisvol hoër SOC-29 telling het as die voltyds werkende moeders. Daar word aanbeveel dat sielkundige programme ontwerp word wat 'n moontlike bydrae kan hê op die gebied van bemagtiging van vroue.

SUMMARY

The purpose of this research was to determine how women experience motherhood. This was done by observing what they do as mothers and what their perceptions are of what other mothers do. Attention was also given to the significant sense of coherence (SOC), which is an indication of women's psychological well-being. Mothers of children in creches and playschools in the Somerset West area were included in this study. A biographical questionnaire, three checklists on household and child care activities and a sense of coherence questionnaire have been used. Comparisons among the three work status groups (fulltime housewives, part time workers and fulltime working mothers) with regard to demographical characteristics were made. Gardening was the only household activity where mothers of the three work status groups differed with regard to the choice they had in doing it. According to Somers d-measure, mothers' experience of voluntary service, repairing a household appliance or piece of furniture or spending time on car maintenance, regardless of their work status, was the same. With regard to three child care activities statistical significant associations were found, namely watching programs on educational television with a child, transporting children to a lesson, practice or social event and for praising a child for taking care of self. A definite trend and tendency was found in this research. The largest percentage of mothers at all the child care activities indicated that they thought the behaviour was typical, but in many cases a large percentage of mothers were not actually involved in this themselves. It seems that mothers' own role behaviour or role activity (what they do) differs from their perceptions of what other mothers do. This research could not indicate whether possible differences between perception and enactment (active behaviour) of the mothering role has any impact on the psychological wellbeing on women. A one-way analysis of variance indicated a significant difference among the three work status groups' SOC scores. According to the Post Hoc comparison the significant difference exists between the fulltime housewives and the fulltime working mothers. It was found that the fulltime housewives had on average higher sense of coherence (SOC-29) scores than the fulltime working mothers. We recommend the design of psychological programs to contribute to the equipment of women.

VOORWOORD EN BEDANKINGS

My opregte dank aan:

- Mnr. H.M. De Vos, my studieleier - vir sy bekwame leiding en ondersteuning.
- Professor W. Conradie - vir sy onskatbare bydrae met die statistiese verwerking van die data.
- Marieanna Le Roux vir haar hulp met die tegniese versorging.
- Mev. A. de Stadler vir haar hulp met die taalkundige versorging.
- My interne en eksterne eksaminators - vir hul bydraes.
- Die onderwyseresse en versorgers (van onderskeidelik kleuterskole en dagsorginstansies) - vir die hulp met die uitdeel en insameling van vraelyste.
- Aan die vrywillige deelnemers - vir die opoffering van hul tyd en bereidheid tot deelname.
- My ouers - wat dit vir my moontlik gemaak het om universiteitsopleiding te ontvang, en my bygestaan, aangemoedig en ondersteun het.
- My familie en vriende vir hul ondersteuning en aanmoediging.
- My babadogtertjie (Alexa) - vir die nuwe dimensie wat sy in my lewe na vore bring. Dit is 'n voorreg, vreugde, en verrykende ervaring om haar mamma te wees. Danksy haar is dit my beskore om al die fasette van moederskap te ervaar.
- My man (Fred) - vir sy liefdevolle aanmoediging, ondersteuning en waardevolle bystand in alle fasette.
- God - vir die seëning en voorreg om blootstelling aan hierdie verrykende ervaring te kon hê en suksesvol te kon voltooi.

INHOUDSOPGAWE

VERKLARING	ii
OPSOMMING	v
SUMMARY	vi
VOORWOORD EN BEDANKINGS	vii
LYS VAN TABELLE	ix
LYS VAN FIGURE	x
1. INLEIDING, MOTIVERING VIR EN DOELSTELLINGS MET ONDERSOEK	1
2. LITERATUUROORSIG	3
2.1 Persepsies van die moederlike rol	3
2.2 Keuses met betrekking tot die vrou en haar werkstatus	4
2.3 Die prosesse waarvolgens persepsies van die moederlike rol ontstaan	5
2.4 Hanteringsmeganismes tot die vrou se beskikking	7
2.5 Statistiek wat die veranderende rol van die vrou bevestig	8
2.6 Verband tussen werkstatus en sielkundige welstand	9
3. METODE VAN ONDERSOEK	11
3.1 Steekproefneming	11
3.2 Meetinstrumente	12
3.2.1 Biografiese Vraelys	12
3.2.2 Aktiwiteitslyste	12
3.2.3 Lewensorientasievraelys	13
3.3 Prosedure	13
3.4 Statistiese Ontleding	14
4. RESULTATE	15
4.1 Demografiese vergelyking	15
4.2 Huishoudelike aktiwiteite	17
4.3 Kinderversorgingsaktiwiteite	19
4.4 SOC-29 telling	25
5. BESPREKING VAN RESULTATE EN GEVOLGTREKKING	26
5.1 Demografiese interpretasie	26
5.2 Huishoudelike aktiwiteite	27
5.3 Kinderversorgingsaktiwiteite	28
5.4 SOC-29 telling	30
5.5 Aanbevelings wat voortspruit uit hierdie hoofstuk	31
5.6 Kritiekpunte op hierdie ondersoek	31
6. VERWYSINGSLYS	33
BYLAE A: Omsendbrief aan proefpersone / Circular (letter) to parents	36
BYLAE B: Biografiese Vraelys / Biographical Questionnaire	38
BYLAE C: Aktiwiteitslys 1 / Checklist 1	42
BYLAE D: Aktiwiteitslys 2 / Checklist 2	44
BYLAE E: Aktiwiteitslys 3 / Checklist 3	46
BYLAE F: Lewensorientasievraelys (SOC - 29)	48
BYLAE G: Voorstedelike kaart (straatplan) van die stedelike gebied van Somerset-Wes	56

LYS VAN TABELLE**TABELLE****BLADSY**

1. 'n Vergelyking tussen Drie Werkstatusgroepe met Betrekking tot Demografiese Eienskappe.	16
2. Resultate van Statistiese Ontleding: Assosiasie tussen Drie Werkstatusgroepe en Aktiwiteite in Aktiwiteitslys 1	17
3. Aktiwiteit 12 (In die tuin gewerk) Meer in Besonderheid Beskou	18
4. Resultate van Statistiese Ontleding : Assosiasie tussen twee Werkstatusgroepe en Aktiwiteite in Aktiwiteitslys 1	19
5. Drie Dimensionele Tabel Opgestel vir Aktiwiteit 1 (Kyk 'n program of opvoedkundige televisie saam met kind)	20
6. Verdere Ontleding van Aktiwiteit 1: Assosiasie tussen Persepsie en wat werklik gedoen is	21
7. Verdere Ontleding van Aktiwiteit 1: Assosiasie tussen Persepsie en Werkstatusgroepe	21
8. Drie Dimensionele Tabel Opgestel vir Aktiwiteit 6 (vervoer kind na les, oefening of sosiale aangeleentheid)	22
9. Kruistabellering tussen Werkstatusgroepe met Keuse in die Uitvoering van 'n aktiwiteit vir die wat aangedui het dat dit Tipiese Gedrag is.	22
10. Drie Dimensionele Tabel Opgestel vir Aktiwiteit 12 (prys kind vir selfversorging).	23
11. Kruistabellering tussen Werkstatusgroepe met Keuse in die Uitvoering van 'n Aktiwiteit vir die wat aangedui het dat dit Tipiese Gedrag is.	24
12. 'n Opsomming van die SOC-29 Tellings vir die Drie Onderskeie Werkstatusgroepe	25
13. Resultate van Eenrigtingvariansie Ontleding tussen die Drie Werkstatusgroepe	25
14. Resultate van Post-hoc Vergelyking: 93% Bonferonni intervale	25

LYS VAN FIGURE

FIGURE

BLADSY

1. Die drie werkstatusgroepe se SOC-29 tellings

26

1. INLEIDING, MOTIVERING VIR EN DOELSTELLINGS MET ONDERSOEK

Alhoewel daar baie geskryf is met betrekking tot meervoudige-rol-lewenstyle, is min studies gevind wat gelyktydig die subjektiewe persepsie en objektiewe uitvoer van die moederlike rol ondersoek. De Meis en Perkins (1996) stel dat dit belangrik is om verdere navorsing op hierdie gebied te doen, aangesien dit heel moontlik implikasies inhou vir die sielkundige gesondheid van beide die werkende vrou en die huisvrou. De Meis en Perkins (1996) se navorsing bied 'n goeie idee van hoe dit in Amerika lyk; hierdie studie fokus op die moederlike rol van vroue in Suid-Afrika.

Volgens Green en Russo (aangehaal in Denmark & Paludi, 1993) dui statistieke op die drastiese verandering in die vrou se rol en omstandighede. Die veranderinge omvat nuwe onderlinge verhoudings tussen die rolle van werker, vrou en moeder wat moontlike implikasies inhou vir die vrou se sielkundige gesondheid. Green en Russo (aangehaal in Denmark & Paludi, 1993) beklemtoon hoe belangrik verdere navorsing oor meervoudige rolle en omstandighede van die vrou is, sodat daar beter begrip kan bestaan vir die realiteit van die vrou se lewe.

Die geskiedenis van vrouearbeid bied 'n goeie blik op die steeds veranderende rol van die vrou oor verskeie dekades. Volgens Du Toit (1993) het die industriële revolusie, die twee wêreldoorloë sowel as die vrouebewegings hierdie perspektiefverskuiwing rondom die tradisionele gesin bewerkstellig. Regstellende aksie en die feministiese bewegings het bygedra tot die snelle toetrede van vrouens tot die arbeidsmark en die gepaardgaande rolveranderings binne die gesinstruktuur. Hayghe (1990) is van mening dat daar al van so vroeg soos 1940 reeds wegbeweeg is van die tipiese tradisionele gesin, waar die man die broodwinner is en die vrou tuisbly. Volgens Piotrkowski en Hughes (1992) was daar aanvanklik 'n bloudruk van 'n ideale gesin, maar deesdae geld nuwe perspektiewe rondom die tema. Volgens De Meis en Perkins (1996) interpreteer en ervaar vroue moederskap deesdae uit 'n verskeidenheid van rolkombinasies. 'n Enkele persepsie van moederskap bestaan nie meer nie, met ander woorde in die sosiale samelewing het die enkele rol wat aan moederskap toegedig word, verval.

Daar heers drie sienings met betrekking tot die vrou en haar werkstatus, naamlik die tradisionele, die neo-tradisionele en die egalitêre siening. Volgens die **tradisionele siening** word daar 'n duidelike onderskeid getref tussen die rolle van mans en vrouens. Hiervolgens is die plek van die vrou tuis, waar sy onderhou word deur haar man en tyd spandeer aan tuisteskepping en kinderversorging. Volgens die **neo-tradisionele siening** kan vroulike arbeid versoen word met die huwelik, maar as daar met 'n gesin begin word of wanneer die versorging van bejaardes ter sprake kom, geld vroulike arbeid nie meer nie. Vroulike arbeid kom weer ter sprake sodra die kinders skool toe gaan, maar die man bly nog steeds die primêre versorger. Waar daar onduidelikheid oor rolle ontstaan, verwys dit bloot na die man wat 'help' in tuisversorging, maar die vrou bly primêr verantwoordelik vir huishoudelike take. Volgens die **egalitêre perspektief** word die tradisionele verdeling van rolle volgens geslag in totaliteit verwerp. Huishoudelike take en verantwoordelikhede word op 'n gelyke basis verdeel en daar word onderhandel oor taakverdeling

op grond van vermoë en voorkeur, ongeag geslag. Mans en vroue word gelyke kanse gegun om voltyds betrokke te wees in die arbeidsmark (Goldthorpe, 1987). Volgens Singletary (aangehaal in Campbell, 1986) het vroue die siening van tradisionele gesinne met manlike broodwinners in 'n groot mate ondersteun en in stand gehou.

Volgens Poloma (aangehaal in De Meis & Perkins, 1996) word die evaluering van 'n vrou se eie pogings as 'n moeder gebaseer op die vergelyking tussen wat sy doen en haar subjektiewe interpretasie van wat die gemiddelde moeder doen. De Meis en Perkins (1996) spreek kommer uit oor die vrou wie se rolverwagting hoër is as wat sy as moeder werklik doen.

Die studie is veral onderneem om vas te stel wat vroue se ervaring van moederskap behels deur te kyk na wat hulle self doen as moeders en wat hulle persepsie is van wat ander moeders doen. Dit is gedoen deur vas te stel hoeveel tyd moeders in die drie werkstatusgroepe (voltydse tuisteskeppers, deeltydse werkende moeders en voltydse werkende moeders) onderskeidelik aan huishoudelike en kinderversorgingsaktiwiteite spandeer en met watter mate van keuse of plig hulle die take verrig het. Meer spesifiek word daar gepoog om te bepaal of daar 'n betekenisvolle assosiasie bestaan tussen die persepsie van wat tipies gedoen word en wat werklik gedoen is en indien daar 'n assosiasie bestaan, of daar 'n verskil is tussen die beroepsgroepe. Verder poog ons om te bepaal of die moontlike verskil tussen persepsie en uitvoer (aktiewe gedrag) van die moederlike rol implikasies inhou vir die vrou se sielkundige welstand.

Dit is van belang om te noem dat hierdie ondersoek geloods is vanuit 'n denkraamwerk waar die gesondheidsparadigma beklemtoon word, in teenstelling tot die tradisionele patogeniese paradigma. Die konstruk, naamlik die gevoel van koherensie (SOC), vorm 'n integrale deel van hierdie denkraamwerk en fokus derhalwe primêr op die instandhouding en verbetering van gesondheid eerder as die diagnosering en behandeling van siekte (Strumpfer, 1990).

Volgens Antonovsky (aangehaal in Strumpfer, 1990) het die paradigma van salutogenese (nasporing van oorsprong van gesondheid) die volgende implikasies: Om salutogenese te dink moet weggedoen word met die idee dat mense of siek of gesond is. Daar moet eerder na 'n gesond-siek kontinuum verwys word, waar alle mense iers tussen twee uiterstes geplaas kan word, naamlik totale terminale siekte aan die een kant of totale welstand aan die ander kant. Tweedens verwerp die salutogeniese model die aanname dat stressors inherent nadelig is; intendeel, stressors kan selfs salutogeniese gevolge bewerkstellig. Laasgenoemde standpunt impliseer dat die gevolge van stressors afhang van 'n persoon se reaksie daarop. 'n Stressor veroorsaak spanning en indien dit verkeerd deur die mens hanteer word, open dit die weg na siekte, maar indien dit wenslik hanteer word mag die stressor neutraal bly en selfs gesondheidstoestande verbeter. Die vraag is dus nie hoe om van stressors ontslae te raak nie, maar eerder hoe om daarmee saam te leef en die teenwoordigheid daarvan tot voordeel van die mens te benut. Antonovsky se hipotese is dat hoe sterker 'n persoon se gevoel van koherensie (SOC) is, hoe groter is die

geneigdheid om 'n positiewe gesondheidsposisie op die gesondheids-siekte kontinuum te behou. 'n Persoon met 'n sterk SOC is meer geneig om sy of haar werksopset as sinvol te beleef, struktureel en georden daarmee om te gaan en dit as 'n uitdaging te beskou (Strumpfer, 1990).

2. LITERATUUROORSIG

2.1 Persepsies van die moederlike rol

Volgens Gilbert (1988) heers die siening by die meeste vroue, by die meerderheid mans asook by die grootste gedeelte van die samelewing dat die vrou die primêre ouer is. In 'n studie van die Fortune 1300 Corporations (aangehaal in Gilbert, 1988) het 55% van die firmas aangedui dat ouerskaps-verantwoordelikhede primêr aan die vroulike geslag toegeskryf word. Geen firma het aangedui dat ouerskapsverantwoordelikhede primêr die vaderlike figuur se verantwoordelikheid was nie. Hiervolgens is dit duidelik dat die bevinding van bogenoemde studie was dat ouerskap primêr die moeder se rol is. Doyal (aangehaal in Kushmir, Malkinson & Kasan, 1996) meld dat gesinsverantwoordelikhede nog steeds rondom die moeder georganiseer word, ongeag die werkstatus.

Volgens Hochild (aangehaal in Du Toit, 1993) het 'n studie in Amerika bevind dat vrouens voldoen aan tradisionele geslagsrolle. Hochild meld dat dit blyk dat mans 'n eensydige aanpassing maak in die sin dat 'n tweede inkomste verwelkom word, maar dat die tradisionele manlike rol behou word.

Pretoria se Besigheids- en Professionele Vroueklub is een van nege takke in Suid-Afrika wat deel vorm van 'n wêreldwye organisasie. Tydens 'n funksie waartydens die organisasie se veertigjarige bestaan gevier is, is 40 vrouepresterders in 'n verskeidenheid van beroepe aangewys en vier van hulle is uitgevra oor aspekte van vroue. Op die vraag of Suid-Afrikaanse vrouens loopbaangerig genoeg is, is die mening uitgespreek dat die gebrek aan loopbaangerigtheid by sommige vroue te wyte is aan die sosialiseringproses, en nie soseer omdat hulle vroue is nie. Verder is daar gemeld dat die jonger geslag meer loopbaangerig is weens die evolusionêre proses van verandering in ons samelewing, waarin die vrou nie noodwendig net 'n tuisteskepper is nie. Die Suid-Afrikaanse vrou is baie bewus van die dubbele rol wat sy moet vervul en haar loopbaan neem gewoonlik die tweede plek in. Die eerste verpligting is egter dié van tuisteskepper en moeder (Botha, 1988).

Grobler (1991) het ondersoek ingestel na verskeie faktore wat 'n bydrae lewer tot die toename van vroue tot die arbeidsmark. Onder andere word bevind dat baie gedagtes rondom die geslagsrolle gebaseer is op tradisionele denkpatriene, dat veranderende tye die vrou se siening oor haarself en haar rol verander het en laastens dat betrokkenheid by die arbeidsmark die selfbeeld versterk en lei tot selfbevrediging (Grobler, 1991).

Volgens Gunter (1990) is daar 'n toename van vrouens in die arbeidsmark, en die moontlike verwagting is dat die vrou se verantwoordelikheid met betrekking tot huishoudelike take dus sal afneem. Teenoor die moontlike verwagting van 'n afname in huishoudelike take toon navorsing aan dat die bestuur en uitvoer van huishoudelike take nog steeds die kernberoepsrol van die vrou is. Volgens Marcek, Ballou, Poloma, Tryon en Tryon (aangehaal in McLaughlin & Cormier, 1988) het werkende vrouens huidige die primêre verantwoordelikheid vir huiswerk en kinderversorging ten spyte van die eise van 'n beroepslewe.

De Meis en Perkins (1996) het moeders in voltydse beroepe en voltydse tuisteskeppermoeders in 'n ondersoek betrek om die verbande tussen werkstatus, rolgedrag as moeders en persepsies van die moederlike rol te ondersoek. Moeders in voltydse beroepe word gedefinieer as moeders wat meer as 35 ure per week vir besoldiging werk. Voltydse tuisteskeppermoeders word gedefinieer as moeders wat nie meer as 5 ure per week vir besoldiging werk nie. Daar is gevind dat moeders, ongeag werkstatus, dieselfde verskeidenheid huishoudelike aktiwiteite uitvoer, en dat dit meestal gedoen word omdat dit verwag word. Verder is ook gevind dat beide groepe moeders dieselfde tipe kinderversorgings-aktiwiteite uitvoer, maar dat daar verskille is in die persepsie van hoe tipies die gedrag vir moeders oor die algemeen is. Moeders in voltydse beroepe het aangedui dat hulle aktiwiteite oor die algemeen minder tipies is as wat die voltydse tuisteskeppermoeders aangedui het, veral wat betref rekreasieaktiwiteite met kinders.

Gunter (1990) het in 'n studie wat die verspreiding van huishoudelike take onder werkende huwelikspare ondersoek het, gevind dat vroue se motivering vir die uitvoer van 'n taak gebaseer is op die siening dat dit die vrou se verantwoordelikheid is, of dat as die vrou dit nie doen nie, dit nie gedoen sal word nie. Mans se motivering vir die uitvoer van huishoudelike take is bloot gesien as hulp.

Mukti (1995) meld dat dit vir die vrou van vandag die norm is om te werk. Daar word gebruik gemaak van alle moontlike hulpmiddels in die omgewing en sodoende word 'n netwerk geskep om die vrou in staat te stel om te werk. Selfs die werkgewers van moeders help met kinderversorgingsreëlings in die een of ander vorm. Hayghe (1988) meld dat werkgewers toenemend begin kyk in watter opsig die werkgewers die werknemers (wat ouers is) kan help. Werkgewers bied hulp aan in die vorm van finansiële bydraes, die beskikbaarstelling van inligtingspunte of verwysingsdienste wat help met die neem van die beste besluite wat betref dagsorgfasiliteite en versorging van kinders. Navorsing deur Bryant (1990) wys daarop dat werkgewers hul werknemers op vier maniere behulpsaam kan wees, naamlik deur middel van inligtingsdienste, finansiële bydraes, direkte betrokkenheid deur die verskaffing of organisering van dagsorgfasiliteite of aanpassings in werksomstandighede. Samevattend kan van die aanname uitgegaan word dat werkgewers 'n groter betrokkenheid begin toon by werkende moeders.

2.2 Keuses met betrekking tot die vrou en haar werkstatus

In die akademiese literatuur en populêre tydskrifte word daar baie geskryf en standpunte ingeneem oor die vrou met betrekking tot haar werkstatus en die keuses wat daarmee gepaard gaan. Meestal is die pogings

om menings te staaf subjektief van aard, omdat daar nie wetenskaplik genoeg te werk gegaan is nie, met die gevolg dat bevindings soms subjektief is met 'n emosionele ondertoon.

Teenstrydige standpunte rondom die wenslikheid of vroue moet werk al dan nie is veelvuldig en 'n eenvoudige antwoord bestaan nie. Volgens Gilbert (1988) is so 'n besluit nie 'n blote intrinsieke besluit nie, nog minder is dit 'n individuele of maklike besluit vir die vrou om te neem. Bryant (1990) is van mening dat dit veral vir moeders van kinders onder driejarige ouderdom 'n hoogs emosionele besluit is. Bryant meld dat mense sterk standpunt inneem vir of teen werkende moeders en dat argumente of statistieke wat die teenoorgestelde vir elk van die opponerende standpunte wil bewys, moeilik sulke persone se standpunte beïnvloed. Motanyane (1987) meld dat die middel- en hoë-klas Suid-Afrikaanse vroue bevoorreg is, aangesien daar 'n vryheid van keuse bestaan ten opsigte van 'n voltydse beroep, deeltydse beroep of huisvrou wees. Dit is juis hierdie vryheid tot keuse wat veroorsaak dat die vrou 'n morele las ervaar. Die vrou voel 'n verantwoordelikheid teenoor beide die kinders, die werk en wanneer eise in konflik kom, ervaar die vrou skuldgevoelens. Farrel (aangehaal in Conelly, 1990) het die stelling gemaak dat mans van mening is dat vroue in die posisie is om keuses te maak met betrekking tot werk, wat hulle nie het nie. Volgens Farrel beskik vroue oor 'n vrye keuse om voltyds, deeltids of glad nie te werk nie.

Sommige vroue in voltydse beroepe wat voorberei het om 'n beroep vol te staan, neem kraamverlof en keer terug na hul werk. Daarenteen is daar vroue wat verkies om hoofsaaklik die rol van die vrou as moeder en tuistekskepper te vervul. Laasgenoemde vroue neem die besluit uit vrye wil omdat die gesinslewe bevrediging inhou, maar word soms gekonfronteer deur die argument dat 'n beroep buitenshuis vervullend is. Volgens Corey (1993) moet vroue tevrede wees met die keuse om 'n voltydse beroep te beklee of om voltydse tuisteskepper te wees.

Volgens Buxton (1998), lê die oplossing van die 'moeder-oorlog' in die verandering van die werkplek. Die oorlog waarna sy hier verwys is tussen dié wat glo vroue moet werk en dié wat daarop aandring dat hulle moet tuisbly. Volgens Buxton (1988) word die polemieke nie net in die media gevoer nie, maar ook in alledaagse geselsies tussen vroue wat verskillende wyses van moederwees gekies het. Die aanname word ook gemaak dat die keuses wat vroue maak deur selfrasionalisasie en rasionalisasie teenoor ander, geregverdig word (Buxton, 1998).

2.3 Die prosesse waarvolgens persepsies van die moederlike rol ontstaan

Uit die literatuur is dit duidelik dat vroue se besluit om te werk of nie, dikwels beïnvloed word deur persepsies van die rol van die vrou deur die sosialiseringproses in die ontwikkelingsjare (Janosik & Green, 1992; Louw, 1990). Volgens Corey (1993) beskik vroue deesdae oor 'n groter bewustheid van 'n verskeidenheid rolle, maar vind dit moeilik om af te wyk van tradisionele rolle wat vasgelê is tydens vroeëre sosialiseringprosesse.

Volgens Gilbert (1988) word daar gedurig verwys na die 'teenoorgestelde geslag' in die sin dat daar fundamentele verskille is tussen mans en vroue. Gedurende die vroeë ontwikkelingsjare word kinders geleer dat die eienskappe wat aan vroue toegeskryf word nie aan mans behoort nie en andersom. Verkeerde aannames, gebaseer op stereotipes beïnvloed persepsies, soos byvoorbeeld die opvatting dat vroue afhanklik en emosioneel is en mans nie, vroue verantwoordelik is vir kinderopvoeding en huishoudelike versorging en dat die man omsien na die vrou en kinders en die wêreld buite die huis. Janeway (1977) het in haar boek "Man's World, Woman's Place" geargumenteer teen die sosiale sielkundiges se perspektief dat die vrou van nature meer huislik is en dat die rolle van 'n vrou en moeder biologies gebaseer is. Janeway verwys na hierdie 'natuurlike rolle' as sosiale mitologie en probeer die standpunt geskiedkundig regverdig deur aan te toon hoe maklik dit eintlik is om die mite van "die vrou se plek" in die gesinsopset te wysig. Volgens Janeway het die persepsie van huisvrouwees ontstaan met die aanvang van die industrialisasie en die middelklas gedurende die 19de eeu. Die voorafgaande tydvakke word gekenmerk deur vroue wat, ongeag voltydse beroepe soos biermakers, landboukundiges, weefkundiges en winkelleiënaars, ook kinders gehad het. Janeway noem dat kinders toe nie so sentraal binne die huislike konteks gefigureer het nie. In die lig van Janeway se argumentasie is die stelling van Prekel (1987) heel gepas: "The old cliché 'a woman's place is in the home' can almost be changed to 'a woman's place is where ever she wants to be' (p.19).

Piotrkowski en Hughes (1995) noem dat mans en vroue in hedendaagse dubbelinkomstegesinne grootgeword het met tradisionele sienings wat betref gesins- en werksrolle en heel dikwels sukkel met onderhandelinge om effektiewe gesinsfunksionering te bewerkstellig. Piotrkowski en Hughes (1995) is van mening dat dit moontlik toegeskryf kan word aan die modellering wat plaasgevind het tydens die vroeë ontwikkelingsjare van die mans en vroue.

De Meis en Perkins (1996) se ondersoek het bevind dat vroue rollekonflik verskillend hanteer, verskillende houdings en sienings oor moederskap huldig en dat selfs die gedrag van moeders verskil. Gilbert (1988) stel dit mooi deur daarop te wys dat mans en vroue nie in 'n vakuum leef nie, maar in 'n bepaalde konteks. Gilbert meld dat dit naïef sal wees om te dink dat mans en vroue lewensbesluite totaal en al as individue neem. Situasionele druk, sosiale norme en ander praktyke help met die vorming van besluite (met betrekking tot gesins- en beroepslewe) al kom dit soms voor asof dit individuele besluite is. Louw (1990) is van mening dat die mens gesosialiseer word om aan rolle te voldoen en besluite daarvolgens te neem. Gilbert (1988) verwys na die stadig veranderende realiteite van die vrou. Hierdeur poog Gilbert om te verduidelik dat mans en vroue deesdae verligte sienings het met betrekking tot rolle, maar dat die realiteite wat dit vir die vrou inhou, stadig verander. Gilbert noem dat dit nie ongewoon is vir 'n vrou om betrokke te raak in 'n verhouding met 'n 'verligte' man nie, net om later uit te vind dat tradisionele patrone steeds by hom oorheers. Die media en die samelewing oor die algemeen kan verantwoordelik gehou word vir hierdie veranderende rolle. Campbell (1986) wys daarop dat die media 'n groot rol speel in die instandhouding van die supervrou-beeld.

Hiller en Philber (aangehaal in Piotrkowski & Hughes, 1995) illustreer hoe seksrol-ideologieë gekonfronteer word. In die studie het mans die ideologie van gelykheid voorgestaan, sonder om dit uit te leef. Uit 'n steekproef van Middel-Westerse getroude huwelikspare is bevind dat 58% van die mans voorstanders was van die gelyke verspreiding van huishoudelike take (huiswerk), maar dat slegs 33% in der werklikheid gereeld huishoudelike take verrig of deel daaraan gehad het (Hiller & Philber, aangehaal in Piotrkowski & Hughes, 1995). Mense glo en praat dus daaroor, maar pas dit nie toe nie. Blumstein en Schwartz (aangehaal in Beck, 1988) wys daarop dat die idee van gedeelde verantwoordelikhede eintlik 'n mite is. Hulle navorsing dui daarop dat selfs indien die man werkloos was, hy nog steeds minder huishoudelike take verrig het as sy voltyds werkende vrou.

Prinsloo (1998) meld dat baie vroue blootgestel word aan die houding dat tuisteskeppers nie noodwendig 'n besondere rol het om te vervul nie. Verder word sulke houdings en negatiewe stereotiperings versterk deur die media. Volgens Prinsloo is die persepsie dat huisvroue niks belangriks het om te doen nie, en net heeldag sit en sepies kyk, vals en bevooroordeeld.

Samevattend kan ons meld dat vakliteratuur, soos hierbo vermeld, daarop dui dat sosialiseringprosesse tydens vroeë ontwikkelingsjare, verkeerde aannames gebaseer op stereotipes, negatiewe stereotipering en selfs die media, groot invloed het op die ontstaan of vorming van die verskillende persepsies van die moederlike rol.

2.4 Hanteringsmeganismes tot die vrou se beskikking

McLaughlin en Cormier (1988) onderskei tussen die verskillende hanteringsmeganismes wat vroue gebruik. Kortliks behels dit die verandering van ander se verwagtings, die verlaging van eie standaarde (die vrou se evaluering van haar eie optrede moet verander, sy moet verlaagde standaarde van moederskap hê) en die verandering van eie gedrag. Laasgenoemde is egter minder effektief, aangesien dit alleenlik 'n korttermyn oplossing bied.

Vir 'n vrou om 'n beroep vol te staan, beteken om werksbelange eerste te plaas. Vroulike sosialisering en samelewingspersepsies vra van die vrou om gesinsbelange eerste te stel. 'n Algemene manier om aan beide hierdie introjeksies te voldoen is om 'supervrou' te raak. Die prototipiese supervrou strewende daarna om 'n konvensionele vrou, konvensionele moeder en konvensionele werker te wees. Die rol van 'n beroepsvrou word bygevoeg by gesinsrolle en min bystand word van die gesin verwag met betrekking tot al die verantwoordelikhede. Om 'n supervrou te word is beslis die pad van die minste weerstand, maar bied net 'n korttermyn oplossing. Beperkte energie en tyd maak so 'n leefwyse onmoontlik as 'n langtermyn oplossing. Die supervrou-sindroom is dus 'n wyse om rollekonflik te hanteer. 'n Ander wyse om rollekonflik op te los, is om houdings oor mans en vroue se rolle te herevalueer en om verantwoordelikhede te deel. Sodoende verhoed ons dat die hoofdoel 'om alles te deel' nie eindig in die vrou wat 'alles doen nie', want dit is die pad van die minste weerstand (Gilbert, 1988).

Ook McLaughlin en Cormier (1988) noem dat die vrou moet waak daarteen om 'n supervrou te wees. Volgens hulle is hersosialisering tot meer realistiese verwagtings van haarself nodig. Sodoende kan sy omsien na haar eie behoeftes soos wat sy deur sosialisering geleer het om na ander se behoeftes om te sien.

Janosik en Green (1992) meld dat, indien nodig, tradisionele rolle aangepas moet word om te voldoen aan die behoeftes van mans, vroue sowel as kinders.

Volgens Bosman (1987) lê die werkende moeder van vandag graag klem op die moontlikheid dat sommige vroue wat heeldag tyd met hul kinders deurbring nie noodwendig bevredigend voldoen aan al die kind se fisiese, intellektuele, emosionele, sosiale en kreatiewe behoeftes nie. Die standpunt regverdig dus die benutting van dagsorgfasiliteite of speelskole. Vele navorsing, soos gemeld in Piotrkowski en Hughes (1995) dui daarop dat samelewingsverwagtings geskoei is op die siening dat die moeder die kind se primêre versorger moet wees.

Campbell (1986) meld dat vroue wat probleme in hulle huwelike ervaar, moontlik nog nie geleer het dat die hoeveelheid energie wat aan werk en ander belange geskenk word, beperk moet word sodat daar genoeg energie vir hul persoonlike lewe oorbly. Campbell meld ook verder dat baie vroue nie hulle standarde laat daal nie, maar dat die vermoë om dit vol te hou ontbreek. Ten spyte daarvan dat vrouens nou werk en hoë professionele doelwitte het, bly die standarde vir 'n goeie huishouding hoog. Met ander woorde 'n vrou se identiteit en gevoel van selfwaarde hang in 'n mate af van haar behoefte om 'n goeie tuisteskepper te wees (Campbell, 1986).

Volgens Glass, Fujimoto en Rabin (aangehaal in Kushnir et al., 1996) hang die gesondheid van werkende paartjies af van hulle persepsie van gelykheid/regverdigheid in die verspreiding van huiswerk, eerder as van ware gelykheid. Op grond hiervan beklemtoon Ellis (aangehaal in Kushnir et al., 1996) die belang daarvan om rasionele, buigbare, funksionele denke as basiese hanteringsmeganisme te versterk. Dit is dus nodig om irrasionele kennisies wat onrealistiese verwagtings onderlê te betwis.

2.5 Statistiek wat die veranderende rol van die vrou bevestig

Volgens Smit (aangehaal in Lamb, 1982) is daar in 1982 'n voorspelling gemaak dat die helfte van alle moeders met voorskoolse kinders werkend sal wees in 1990. Redes vir hierdie merkwaardige toename van vroue in die arbeidsmark is die groeiende finansiële behoeftes, meer geleenthede vir vroue, die afname in die geboortesyfers en die verandering van sosiale houdings en persepsies oor die rol van die vrou. Grobler (1991) noem dat die toename van vroulike werknemers nog nie so drasties is soos in Amerika nie. Volgens die Sentrale Statistiekdiens het 2 794 000 uit 'n ekonomies bedrywige bevolking van 8 732 000, in 1980 in Suid-Afrika gewerk. In 1990 het die getal ekonomies bedrywige persone egter toegeneem tot 11 073 000. Die toename onder die vroue het gestyg tot 3 678 000. Persentasiegewys was die toename

vir die twee opnames onder vrouewerkers van 30,6% tot 33,3%. Soos wat omstandighede verander, sal hierdie getalle waarskynlik nog vinniger toeneem (Grobler, 1991).

Navorsing wat handel oor mans en vroue se siening van die veranderende rol van die vrou en oor die wyse waarop hierdie veranderinge die werksituasie van die vrou beïnvloed, is deur die Instituut vir Mannekragnavorsing van die RGN voltooi (Suid-Afrikaanse Onderwys Unie (SAOU), 1987). Daarvolgens is daar tans 'n wêreldwye tendens onder getroude vroue om ekonomies bedrywig te raak. In 1960 was 19% van die aantal getroude vroue in Suid-Afrika ekonomies bedrywig, 24% in 1970 en 29% in 1980. Dit is veral gegradueerde vroue wat hul deelname in die arbeidsmark verhoog. Daar is bevind dat beide manlike en vroulike respondente verkies dat die vrou 'n kameraadskaplike rol (mate van verdeling en buigzaamheid ten opsigte van take) in die huwelik vervul. Werkende vroue en mans was geneig om 'n egalitêre rol vir die vrou voor te staan (waar die rolle van broodwinner en huishouer gedeel word) (SAOU, 1987). Volgens 'n studie, soos gerapporteer in die SAOU (1987) is ondersoek ingestel na die moontlike verband tussen verskillende persoonlikheidsakepte, insluitende 'n behoefte aan mag en dit wat 'n vrou verwag om uit die werksituasie te wen. Die studie het gevind dat die respondente nie 'n behoefte aan mag in die werksituasie toon nie, maar eintlik sterk voel om ander te help, wat volgens die onderhoudvoerder die tradisionele versorgingsrol van die vrou beklemtoon.

2.6 Verband tussen werkstatus en sielkundige welstand

Navorsers verskil oor die impak van meervoudige rolle op die welstand van die vrou. Volgens Denmark en Paludi (1993) kan meervoudige rolle bydra tot stres sowel as gesondheid en die voordele van een rol kan moontlik die nadele van 'n ander rol uitkanselleer. Volgens Warr en Parry (1982) kan 'n bevredigende, betalende beroep bydra tot 'n vrou se sielkundige welstand, sowel as die verryking van haar lewe, aangesien dit aan 'n verskeidenheid van behoeftes voldoen, onder andere die behoefte aan uitdaging, verskeidenheid, mag en prestasie, wat moontlik nie ten volle in 'n tuisteskepperrol vervul kan word nie.

Strumpfer (1995) is van mening dat die rolle van vrou-wees, moeder-wees en tuisteskepper-wees baie veeleisend kan wees. Hy noem ook dat 'n getroude vrou met kinders en 'n beroep elke situasie gebruik as 'n bron om die ander te hanteer. Hierdie interpretasie is aangebied as 'n moontlike verklaring van Stewart en Salt (aangehaal in Strumpfer, 1995) se navorsing. Stewart en Salt (aangehaal in Strumpfer, 1995) het bevind dat vroue wat blootgestel word aan 'n kombinasie van stres binne die werks- en gesinsopset, minder kwesbaar blyk te wees vir die destruktiewe impak van beide. Strumpfer (1995) is van mening dat die vrou stres binne die werksopset kan verdra weens die emosionele ondersteuning wat die vrou van die gesin ontvang. In dieselfde lig kompenseer die gevoel van persoonlike beheer en prestasie by die werk vir die vrou se gevoel van verlies aan beheer oor stres, tuis. Strumpfer (1995) is van mening dat wat baie mense sien as 'n byvoeging tot die vroulike rol, naamlik werk, baie keer die minste veeleisend is en eintlik 'n bron van krag kan wees.

Wanneer die beroepsontwikkeling van die vrou bespreek word, kom sekere aannames ter sprake. Daar bestaan die aanname dat vroue, net soos mans, 'n verskeidenheid bronne van bevrediging benodig. Mans en vroue het 'n behoefte aan interpersoonlike verhoudings met familie of vriende, maar ook aan bevrediging om sukses in die buitewêreld te smaak. Verder bestaan daar die aanname dat die bereiking van individuele potensiaal belangrik is. Alhoewel die rol van tuisteskepper en moeder belangrik is en dikwels bevrediging verskaf, bied dit nie aan alle vrouens die geleentheid om hul talente en vaardighede ten volle te benut nie (Betz, aangehaal in Denmark & Paludi, 1993).

Voorts is die verhouding tussen gesondheid, die huwelik en werkende vroue ondersoek. Bjornsten en Stewart (aangehaal in Janosik & Green, 1992) meld dat getroude, werkende vroue minder gesondheidsklagtes het as ongetroude, werkende vroue of voltydse tuisteskeppers. Hulle is van mening dat dit moontlik die gesondste en vaardigste vroue is wat 'n huwelik, moederskap en 'n beroep kan kombineer. Dit mag daarop neerkom dat werkende vrouens in vergelyking met tuisteskeppers beter hanteringsvaardighede het.

Kessler en McRae (1982) het in hul navorsing bevind dat getroude vroue wat betaalde arbeid buite die huis verrig se sielkundige gesondheidstoestand steeds verbeter en hierdie prentjie verbeter soos wat die tyd verloop.

In teenstelling met bogenoemde bevindings het Solomon en Rothblum (aangehaal in McLaughlin & Cormier, 1988) bevind dat vroue, as hulle voortgaan om 'n ongelyke, oormatige hoeveelheid verantwoordelikhede van versorging van ander op hulle te neem, hulle dit moet doen ten koste van hulle huwelik en eie sielkundige welstand. Volgens Skinner (1980) mag persone in dubbel-beroepsgesinne identiteits-probleme in die oë staan wanneer die gevoel bestaan dat hul huidige lewenstyl nie in ooreenstemming is met vroeëre seks-rolsosialisering nie. Vrouens wat deur sosialisering geleer het dat 'goeie vrouens' tuis bly, kinders grootmaak en nie met mans kompeteer nie, mag skuldig voel oor hul lewenstyl en hul vroulikheid bevraagteken. Volgens Thoits (aangehaal in Hochschild, 1990) se ondersoek blyk dit duidelik dat werkende moeders meer geneig is om angstig te word as mans of huisvroue.

Volgens Ortlepp (1988) is daar konsensus oor werkende vroue se blootstelling aan meervoudige rolle en konflikterende verwagtings. Die las van kinderversorging en huiswerktake rus swaar op die vrou, ten spyte van haar werkstatus. Ozer (1995) is van mening dat daar, ten spyte van die vrou se finansiële bydrae tot die gesin, nog steeds 'n ongelyke verspreiding van gesins- en werksverantwoordelikhede tussen mans en vroue heers. Volgens Doyal (aangehaal in Kushmir et al., 1996) ruil vroue wat 'n hertoetrede maak tot die arbeidsmark, nie rolle nie. Sulke vrouens aanvaar eerder die dubbele las van huiswerk en betaalde arbeid. Doyal noem ook dat die meeste werkende vroue tussen 20 en 40 ure per week aan huiswerk afstaan. Volgens Honkasalo (aangehaal in Kushmir et al., 1996) kan die druk wat hierdie werkslading op die vrou plaas, lei tot fisiese uitputting en 'n afname in algemene welstand.

Die gesondheid van die werkende vrou kan nadelig beïnvloed word as gevolg van die realiteite van 'n tweede skof, moontlik as gevolg van 'n gebrek aan tyd en onvoldoende gesondheidsorg. Die twee skofte waarna verwys word, is die betaalde werk buitenshuis en dan die onbetaalde arbeid tuis. Dit mag moontlik lei tot uitputting, vermoeienis en moontlik angstigheid (Agenda, 1993).

Piotrkowski en Hughes (1995) is van mening dat dit veral jong gesinne is wat besondere druk beleef as gevolg van die baie hoë eise wat aan hulle gestel word. Ook gesinne afkomstig uit laer sosio-ekonomiese strukture (waar werk soms meer stresvol, skedules minder buigbaar en hulpbronne beperk is) kry swaar.

Werkend of nie-werkend, vrouens betaal 'n prys! Die huisvrou betaal 'n prys deur buite die hoofstroom van sosiale lewe te wees. Die werkende vrou betaal 'n prys deur 'n wêreld te betree wat min tyd en emosionele energie laat vir 'n gesinslewe (Hochschild, 1990).

3. METODE VAN ONDERSOEK

3.1 Steekproefneming

Die steekproef het bestaan uit Afrikaans- en Engelssprekende moeders van kinders in kleuterskole en speelskole uit die dorpsgebied van Somerset-Wes, Wes-Kaapland, Suid-Afrika. Die kleuterskole en speelskole waaruit die steekproef saamgestel is, was almal geregistreer by die munisipaliteit vir die jaar 1997. 'n Voorstedelike kaart (straatplan) van die stedelike gebied van Somerset-Wes is gebruik om die 40 kleuterskole en speelskole aan te dui. Aangesien die stedelike gebied van Somerset-Wes as 'n redelik homogene gemeenskap bestempel word, is daar slegs aan elke skool 'n nommer toegeken (Sien Bylae G). Op grond van die nommers is 'n steekproef van agt instansies getrek, waarvan die eerste een ewekansig bepaal is en die res sistematies. Elke moeder betrokke by die agt skole het 'n vraelys ontvang. Uit die 234 proefpersone wat betrek is by die ondersoek het 119 die vraelys voltooi en aan die navorser terugbesorg, wat 'n responskoers van 51% gelewer het. Van die 119 vraelyste ontvang, was 6 vraelyste onvolledig. Honderd en dertien vraelyste se data kon benut word, en het deel uitgemaak van hierdie studie.

Proefpersone (n=113) is geklassifiseer onder een van die volgende drie werkstatusgroepe, naamlik van die steekproef was 37,2% voltydse tuisteskepper moeders, 31% deeltydse werkende moeders en 31,9% voltydse werkende moeders. Daar is besluit om al drie werkstatusgroepe te ondersoek, aangesien elke groep so verteenwoordigend was dat dit die studie onvolledig sou laat indien een groep geëlimineer sou word. Die werkstatusgroep is bepaal deur te kyk na die respons van elke moeder op vrae oor die aantal ure wat per week spandeer word aan 'n besoldigde werk en die tipe professionele beroep wat bekleed word. Voltydse tuisteskeppermoeders verwys na die proefpersone wat nie vir meer as 5 uur per week vir besoldiging werk nie. Deeltydse werkende moeders verwys na die proefpersone wat meer as 5 uur per week, maar minder as 35 uur per week vir besoldiging werk. Voltydse werkende moeders verwys na die

proefpersone wat 35 of meer uur per week aan 'n werk spandeer waarvoor besoldiging ontvang word (De Meis & Perkins, 1996). Bogenoemde snypunte is gegrond op die afsnypunte wat gebruik is in die studie van De Meis en Perkins (1996).

3.2 Meetinstrumente

Die volgende vraelyste is in die ondersoek gebruik, naamlik 'n biografiese vraelys opgestel deur die navorser, drie aktiwiteitslyste wat handel oor huishoudelike en kinderversorgingsaktiwiteite saamgestel deur De Meis en Perkins (1996) en 'n lewensorientasievraelys ontwerp deur Antonovsky (1987). Die vraelyste word hierna breedvoerig bespreek.

3.2.1 Biografiese Vraelys

Die biografiese vraelys is deur die navorser self opgestel. Dit bestaan uit 16 vrae wat help om die studiepopulasie beter te omskryf. Data oor die moeder se ouderdom, huwelikstatus, aantal kinders en ouderdom van die oudste kind sowel as inligting oor die aantal ure wat die vader en moeder onderskeidelik aan huishoudelike aktiwiteite en betaalde arbeid spandeer, hul tipe beroep, opvoedkundige kwalifikasies sowel as geskatte bruto gesinsinkomste is op hierdie wyse ingesamel (Sien Bylae B). Die biografiese vraelys is so saamgestel dat 'n vergelyking getref kan word tussen die drie werkstatusgroepe met betrekking tot demografiese eienskappe (Sien Tabel 1).

3.2.2 Aktiwiteitslyste

Die eerste aktiwiteitslys bestaan uit 17 huishoudelike aktiwiteite en die proefpersone moes aandui watter van die 17 aktiwiteite in die afgelope 48 uur (2 dae) voltooi is. Die aktiwiteite behels 'n samestelling van huishoudelike bestuur en instandhouding. Elke aktiwiteit moes op 'n 5-puntskaal deur die proefpersoon geëvalueer word. Die mate van keuse waarmee die taak uitgevoer is word sodoende aangedui, waar 1 staan vir geen keuse, voel verplig, 3 staan vir 'n mate van keuse en 'n bietjie druk en 5 staan vir totaal en al vrywillig, voel geen druk nie (Sien Bylae C).

Die tweede aktiwiteitslys bestaan uit 13 kinderversorgingsaktiwiteite en die proefpersoon moes aandui watter van die 13 aktiwiteite in die afgelope 48 uur (2 dae) voltooi is. Die aktiwiteite het 'n samestelling van die versorging van die kinders en die aanleer van sosiale vaardighede behels. Die aktiwiteite is deur die proefpersone op dieselfde wyse geëvalueer as in eerste aktiwiteitslys, alhoewel die inhoud verskil het. Die mate van keuse waarmee die taak uitgevoer is moes daarop aangedui word (Sien Bylae D).

Die derde aktiwiteitslys bestaan uit dieselfde 13 kinderversorgingsaktiwiteite as die tweede aktiwiteitslys. Vir elke aktiwiteit is daar ook 'n 5-puntskaal wat deur die proefpersoon voltooi moes word. Dit verskil egter van bostaande twee aktiwiteitslyste. Dit het niks te make met die keuse waarmee take uitgevoer

word nie, maar wel met hoe tipies of ongewoon die gedrag is vir die meeste moeders en vaders, ongeag of hulle dit persoonlik uitgevoer het of nie. Hier word die respondent se subjektiewe persepsie van ander moeders se gedrag bepaal (Sien Bylae E).

Die aanbieding van aktiwiteitslyste het verskil van die wyse waarop De Meis en Perkins (1996) dit in hul navorsing aangebied het. De Meis en Perkins het al die aktiwiteitslyste op een bladsy laat voltooi, maar die navorsers is van mening dat aktiwiteitslyste 2 en 3 op afsonderlike bladsye voltooi moes word. Die doel daarmee was dat moeders eerstens objektief weergee wat hul werklik gedoen het, voordat die subjektiewe persepsie van wat ander moeders doen, weergegee word. Dit is 'n poging om te verhoed dat moeders se weergee van hul eie gedrag beïnvloed sou word as hulle eers hulle persepsie van wat ander moeders doen moes weergee. Deur die prosedure te volg is die resultate hopelik meer akkuraat en 'n ware weerspieëling van die moeders se oordeel.

3.2.3 Lewensorientasievraelys

Afdeling 3 bestaan uit 'n lewensorientasievraelys wat gevoel van koherensie (sense of coherence (SOC)) meet. Dit is 'n selfrapporteringsmeetinstrument. Die proefpersoon dui op 'n 7-punt Likertskaal aan in watter mate hulle saamstem met of verskil van sekere stellings. 'n Hoë telling op die vraelys is 'n aanduiding van 'n betekenisvolle gevoel van koherensie wat op sigself weer 'n aanduiding is van sielkundige welstand. Die SOC Vraelys is reeds in 'n hele aantal studies gebruik. Data wat beskikbaar gestel is, het aangedui dat die meetinstrument kruiskultureel gebruik kan word. Die konsekwent hoë vlak van Cronbach se Alpha, wat strek van 0.84 tot 0.93, dui op 'n redelike mate van interne konsekwentheid en betroubaarheid van die meetinstrument. Daar is metings van kriteriumgeldigheid en die vraelys word deur Antonovsky (1987) beskryf as 'n uitvoerbare, interessante, betroubare en geldige meetinstrument. Bylae F kan geraadpleeg word vir 'n volledige uiteensetting van die vraelys wat gebruik is in hierdie navorsing (Antonovsky, 1987).

3.3 Prosedure

Nadat die verlangde toestemming van die onderskeie instansies verkry is, is daar telefonies met elke speelskool/kleuterskool wat in die steekproef ingesluit is, in verbinding getree. Die doel van die navorsing is verduidelik aan die betrokke onderwyseres of toesighouer. Die verlangde hoeveelheid Engels en Afrikaanse vraelyste is persoonlik by die onderskeie skole afgelewer. Reëlins is getref met betrekking tot die datum van terugbesorging en die afhaal van die vraelyste. Omsendbriewe (Sien Bylae A) is aan elke vraelys geheg om die projek aan elke moeder te verduidelik en haar samewerking te vra. Die totale vraelys met die nodige instruksies, tesame met 'n gefrankeerde koevert, is in 'n koevert geplaas en elke leerling het een ontvang wat aan die moeder besorg moes word. Na die inleweringdatum is die voltooië vraelyste weer persoonlik by die onderskeie skole afgehaal.

3.4 Statistiese Ontleding

Huishoudelike aktiwiteite

'n Gebeurlikheidstabel waarin beroepsgroepe met keuse in die uitvoering van 'n aktiwiteit gekruistabelleer is, is vir elk van die 17 aktiwiteite in aktiwiteitslys 1 opgestel. Daar is gebruik gemaak van die tradisionele Chikwadraat- en Anneemlikheidsverhoudingstoetse (Avh-toets) om te bepaal of daar enige betekenisvolle assosiasie in die tabelle aanwesig is. Met betekenisvolle assosiasie word bedoel dat die drie beroepsgroepe die aktiwiteit statisties betekenisvol verskillend van mekaar ervaar ten opsigte van die keuse wat hulle gehad het in die uitvoering daarvan. Ten einde daardie tabelle te identifiseer waar moontlike betekenisvolle assosiasie aanwesig is, is alle tabelle waar assosiasie by 'n peil kleiner as 5% betekenisvol was in meer besonderhede beskou. Die spesifieke p-waarde is vir elke tabel gerapporteer om sodoende alle relevante statistiese inligting weer te gee. Indien 'n 5% betekenispeil arbitrêr as die afsnypunt vir betekenisvolheid ($p\text{-waarde} \leq 0,05$) aanvaar word, wys die een toets in sommige gevalle betekenisvolheid uit terwyl die ander toets dit moontlik nie doen nie. Die uitgangspunt is dat indien een van die toetse betekenisvolheid uitwys, die spesifieke tabel meer in besonderheid beskou moet word om die aard van die verskille te bepaal.

Onafhanklik van die toetse vir statistiese betekenisvolle assosiasie word Somer se d-maatstaf gebruik om die assosiasie in elke tabel te meet (kwantifiseer). Hiervolgens kan die tabelle (aktiwiteite) onderling vergelyk (georden) word van die sterkste assosiasie tot die swakste assosiasie.

Kinderversorgingsaktiwiteite

Vir elk van die 13 aktiwiteite in aktiwiteitslys 2 en 3 is drie-dimensionele gebeurlikheidstabelle opgestel. In die tabelle is beroepsgroepe (B) (VT, DW, VW) met keuse (D) (Nee, Onwillig, Neutraal, Gewillig) in die uitvoering van 'n aktiwiteit en die persepsie (T) van hoe tipies die aktiwiteit vir meeste moeders is, gekruistabelleer. Waar drie dimensionele tabelle sinvol ontleed is, is daar van die loglineêre model gebruik gemaak vir verdere ontleding.

SOC-29 telling

Die totaaltellings van die SOC-29 vraelyste is verwerk vir elk van die onderskeie beroepsgroepe. Vir die doel van hierdie navorsing word daar slegs met die totaaltellings gewerk en geen verdere interpretasie van die konsepte betekenisvolheid, voorspelbaarheid en hanteerbaarheid nie. Eenrigtingvariensie-ontledings is gedoen om die verskille ten opsigte van SOC-tellings tussen die drie beroepsgroepe te bepaal.

4. RESULTATE

Die resultate word weergegee volgens verskillende afdelings. Dit was moontlik om 'n demografiese vergelyking te doen op grond van inligting wat deur die biografiese vraelys ingesamel was. Aktiwiteitslys 1, 2 en 3 se data word onder twee afsonderlike afdelings bespreek. Statistiese ontleding van aktiwiteitslys 1 het dit moontlik gemaak om te bepaal of moeders huishoudelike aktiwiteite verskillend van mekaar ervaar ten opsigte van die keuse wat hulle gehad het in die uitvoering daarvan. Statistiese ontleding van aktiwiteitslys 2 en 3 het dit moontlik gemaak om te bepaal of daar assosiasie is tussen die persepsie van wat tipies gedoen word en wat werklik gedoen is en as daar assosiasie is, of daar 'n verskil is tussen die beroepsgroepe. Aktiwiteitslys 2 verskaf inligting met betrekking tot wat werklik gedoen is en aktiwiteitslys 3 inligting met betrekking tot die persepsie van wat tipies gedoen word. Die resultate van die SOC-29 vraelys is die laaste afdeling.

Daar word by sommige plekke gebruik gemaak van simbole om dit vir die leser maklik leesbaar te maak. Die volgende simbole word gebruik: beroepsgroepe (B), voltydse tuisteskeppermoeders (VT), deeltydse werkende moeders (DW), voltydse werkende moeders (VW), die respondent se persepsie (tipies, neutraal en ongewoon) van hoe tipies die aktiwiteit/gedrag vir meeste moeders is, ongeag hoe tipies dit vir die respondent self is (T), die mate van keuse (nee, onwillig, neutraal, gewillig) in die uitvoering van 'n aktiwiteit (D). U sal merk dat die kategorieë wat in die aktiwiteitslyste gebruik word, nie presies ooreenstem met die in die rapportering van die data nie. Die rede daarvoor is dat daar groepering gedoen is om analise te vergemaklik en te voorkom dat belangrike data verlore raak. So byvoorbeeld verteenwoordig die (nee) in die (D) kategorie die persone wat nie die aktiwiteit gedoen het nie.

4.1 Demografiese vergelyking

'n Vergelyking tussen die drie werkstatusgroepe met betrekking tot demografiese eienskappe is gedoen (Sien Tabel 1).

In Tabel 1 is dit duidelik dat die grootste persentasie moeders binne die gesinsinkomstegroepe van tussen R8001 en R16000 val. Van die 113 deelnemers was 84% (n=94) getroud, 4% (n=5) ongetroud, 9% (n=10) geskei en 3% verloof of besig met 'n egskeiding. Die grootste persentasie 57,5% (n=65) moeders het 2 kinders, 21,2% (n=24) het 1 kind, 15% (n=17) het 3 kinders en slegs 6,2% (n=7) het 4 kinders. Geen moeder in die steekproef het meer as 4 kinders gehad nie. Die grootste persentasie moeders se oudste kind was tussen die ouderdom 3 en 8 jaar. Moeders in al drie werkstatusgroepe was gemiddeld in hul vroeë tot middeldertigerjare, volgens Louw (1990) in 'n stadium van vroeë volwassenskap (tussen 20-40 jaar). Die gemiddelde ouderdom van voltydse tuisteskeppermoeders was 34 jaar 11 maande, deeltydse werkende moeders 34 jaar 3 maande en dié van voltydse werkende moeders 31 jaar 4 maande.

Tabel 1
'n Vergelyking tussen Drie Werkstatusgroepe met Betrekking tot Demografiese Eienskappe

Demografiese Eienskappe	Voltydse tuisteskepper moeders (n=42)		Deeltydse werkende moeders (n=35)		Voltydse werkende moeders (n=36)		Ry-totale
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	
<u>Gesinsinkomste per maand</u>							
<R4001	3	7	4	12	7	19	14
R4001 - R8000	3	7	3	9	7	19	13
R8001 - R12000	14	34	10	29	10	28	34
R12001 -R16000	10	24	9	26	8	22	27
R16001 -R20000	4	10	4	12	1	3	9
>R20000	7	17	4	12	3	8	14
<u>Huwelikstatus</u>							
Getroud	39	95	31	89	24	67	94
Ongetroud	0	0	1	3	4	11	5
Geskei	1	2	1	3	8	22	10
Geskei, getroud	1	2	0	0	0	0	1
Verloof	0	0	1	3	0	0	1
Besig met egskeiding	0	0	1	3	0	0	1
<u>Aantal kinders</u>							
1	3	7	6	17	15	42	24
2	27	64	23	66	15	42	65
3	8	19	5	14	4	11	17
4	4	10	1	3	2	6	7
<u>Ouderdom van oudste kind</u>							
<=2	0	0	1	3	5	14	6
3&4	10	24	9	26	6	17	25
5&6	15	36	11	31	10	29	36
7&8	9	21	11	31	7	20	27
9&10	4	10	1	3	3	9	8
11&12	3	7	0	0	3	9	6
13&14	1	2	0	0	0	0	1
15&16	0	0	0	0	0	0	0
17&18	0	0	0	0	1	3	1
19&20	0	0	1	3	0	0	1
20>	0	0	1	3	0	0	1
<u>Gemiddelde ouderdom</u>	34,88		34,23		31,33		

4.2 Huishoudelike aktiwiteite

Die doel was om vas te stel of die drie werkstatusgroepe huishoudelike aktiwiteite statisties betekenisvol verskillend van mekaar ervaar het ten opsigte van die keuse wat hulle gehad het in die uitvoering daarvan. 'n Gebeurlikheidstabel waarin werkstatusgroepe met keuse in die uitvoering van 'n aktiwiteit gekruistabelleer is, is vir elk van die 17 aktiwiteite in aktiwiteitslys 1 (Sien Bylae C) opgestel. In Tabel 2 word die resultate van onderskeidelik die Chikwadraat- en Anneemlikheidsverhoudingstoets weergegee, sowel as die rangorde van die huishoudelike aktiwiteite van die sterkste tot die swakste assosiasie ooreenkomstig Somers se d-maatstaf.

Tabel 2

Resultate van Statistiese Ontleding: Assosiasie tussen Drie Werkstatusgroepe en Aktiwiteite in Aktiwiteitslys 1

Aktiwiteit	χ^2	p	AVH	p	Somers d	Rangorde - (d)
1	13,719	0,1862	15,508	0,1146	0,1455	7
2	41,683	0**	47,763	0**	0,4573	1
3	13,045	0,2212	14,631	0,1416	-0,0908	10
4	9,7	0,4672	12,046	0,282	-0,0377	16
5	10,812	0,3724	13,544	0,1948	-0,1735	4
6	4,507	0,9216	4,474	0,9234	-0,0844	12
7	8,952	0,5367	10,187	0,4242	0,677	14
8	2,677	0,8482	3,482	0,7464	-0,025	17
9	13,474	0,1984	13,33	0,2056	-0,0721	13
10	4,203	0,9377	5,12	0,883	-0,0872	11
11	15,136	0,1272	17,59	0,0623	-0,1587	5
12	18,559	0,0462*	19,681	0,0324*	-0,2445	2
13	9,203	0,513	9,498	0,4856	-0,1129	9
14	7,452	0,6822	9,02	0,5302	-0,0561	15
15	13,562	0,1939	14,825	0,1386	-0,2174	3
16	8,587	0,3783	10,297	0,2448	-0,1549	6
17	8,957	0,346	9,972	0,267	-0,1271	8

* $P \leq 0,05$ ** $P \leq 0,01$

Dit blyk uit Tabel 2 dat daar statisties betekenisvolle assosiasie voorgekom het by twee aktiwiteite, naamlik aktiwiteit 2 (huisverwante telefoonoproep gemaak of ontvang tydens werksure op kantoor) en aktiwiteit 12

(in die tuin gewerk). Met betekenisvolle assosiasie word bedoel dat die drie werkstatusgroepe die aktiwiteit statisties betekenisvol verskillend van mekaar ervaar het ten opsigte van die keuse wat hulle gehad het in die uitvoering daarvan. Aktiwiteit 2 sal nie ontleed word nie omdat huisvroue dit weens die aard van die aktiwiteit nie kon voltooi nie. Verdere statistieke wat van belang is, as daar meer in besonderheid gekyk word na aktiwiteit 12 ($p \leq 0,05$) waar betekenisvolle verskille ervaar is tussen die groepe, word saamgevat in Tabel 3.

Die rangorde van die huishoudelike aktiwiteite (van Aktiwiteitslys 1) van die sterkste tot die swakste assosiasie ooreenkomstig Somer se d-maatstaf is die volgende: 2, 12, 15, 5, 11, 16, 1, 17, 13, 3, 10, 6, 9, 7, 14, 4, 8 (Sien tabel 2). Bogenoemde was 'n analise van die vergelyking tussen drie werkstatusgroepe.

Tabel 3

Aktiwiteit 12 (In die tuin gewerk) meer in besonderheid beskou

Keuse in die uitvoering van die aktiwiteit	Voltydse tuisteskepper moeders	Deeltyds werkende moeders	Voltyds werkende moeders
Nie gedoen nie	40,5%	65,7%	69,4%
Verplig gevoel	2,4%	5,7%	2,8%
Vrywillig gedoen	47,6%	22,8%	13,9%

Betreffend die mate van keuse/plig waarmee take uitgevoer is, het 'n groter persentasie van al drie groepe wat wel in die tuin gewerk het, dit uit vrye wil gedoen. Dit is baie duidelik dat groter persentasies deeltyds werkende moeders en voltyds werkende moeders glad nie in die tuin gewerk het nie, terwyl 'n groter persentasie voltydse tuisteskeppermoeders vrywilliglik in die tuin gewerk het. Dit is baie duidelik dat voltydse tuisteskeppers betrokke is by tuinwerk terwyl voltydse werkers nie is nie. Dit wil voorkom dat indien moeders in die tuin werk, hulle dit meestal uit vrye wil doen.

Interessantheidshalwe is die twee werkstatusgroepe, voltydse tuisteskeppermoeders en voltyds werkende moeders met mekaar vergelyk. Die doel was om te bepaal of die twee groepe die aktiwiteite statisties betekenisvol verskillend van mekaar ervaar het ten opsigte van die keuse wat hulle gehad het in die uitvoering daarvan. In Tabel 4 word die resultate van onderskeidelik die Chikwadraat- en Aanneemlikheidsverhoudingstoets weergegee, sowel as die rangorde van die huishoudelike aktiwiteite van die sterkste tot die swakste assosiasie ooreenkomstig Somer se d-maatstaf.

Dit blyk uit Tabel 4 dat daar statisties betekenisvolle assosiasie voorgekom het by 2 aktiwiteite, naamlik (aktiwiteit 2) huisverwante telefoonoproep gemaak of ontvang tydens werksure op kantoor en (aktiwiteit 12) in die tuin gewerk.

Tabel 4

Resultate van Statistiese ontleding: Assosiasie tussen twee Werkstatusgroepe en Aktiwiteite in Aktiwiteitslys1

Aktiwiteit	χ^2	p	AVH	p	Somers d	Rangorde - (d)
1	9,336	0,0964	10,649	0,0588	0,213	7
2	38,624	0**	4,682	0**	0,6792	1
3	9,285	0,0982	10,428	0,064	-0,125	11
4	7,306	0,1989	9,198	0,1014	-0,0582	16
5	7,282	0,2005	8,558	0,128	-0,2765	3
6	2,388	0,7932	2,409	0,7901	-0,1224	12
7	5,188	0,3933	6,343	0,2742	0,1118	13
8	2,448	0,4847	3,219	0,3591	-0,0377	17
9	6,84	0,2329	7,3	0,1993	-0,1085	14
10	3,665	0,5986	4,274	0,5107	-0,1257	10
11	6,325	0,2759	6,488	0,2616	-0,2454	4
12	10,521	0,0325*	11,244	0,024*	-0,2445	5
13	4,014	0,5474	4,145	0,5287	-0,1574	9
14	2,946	0,5668	4,094	0,3935	-0,0893	15
15	8,892	0,1135	9,758	0,0824	-0,3267	2
16	7,266	0,1225	8,532	0,0739	-0,2209	6
17	5,208	0,2666	5,712	0,2217	-0,1713	8

* $P \leq 0,05$

** $P \leq 0,01$

Die rangorde van die huishoudelike aktiwiteite (van Aktiwiteitslys 1) van die sterkste tot die swakste assosiasie ooreenkomstig Somers se d-maatstaf is die volgende: 2, 15, 5, 11, 12, 16, 1, 17, 13, 10, 3, 6, 7, 9, 14, 4, 8. Bogenoemde was 'n analise van die vergelyking tussen twee werkstatusgroepe.

4.3 Kinderversorgingsaktiwiteite

Die doel was om te bepaal of daar 'n betekenisvolle assosiasie is tussen die persepsie van wat tipies gedoen word en wat werklik gedoen is en as daar assosiasie is of dit verskil tussen die werkstatusgroepe.

Statisties betekenisvolle assosiasie het voorgekom by drie aktiwiteite, soos uiteengesit in aktiwiteitslys 2 (Sien Bylae D), naamlik (aktiwiteit 1) kyk 'n program of opvoedkundige televisie saam met kind, (aktiwiteit

6) vervoer kind na les, oefening of sosiale aangeleentheid en (aktiwiteit 12) prys kind vir selfversorging.

Die driedimensionele tabel, opgestel vir aktiwiteit 1, kon sinvol ontleed word, as gevolg van genoeg waarnemings in die kategorieë (Sien Tabel 5). Daar is gebruik gemaak van die loglineêre model vir verdere ontleding (Sien Tabel 6 en 7). Aktiwiteit 1 was die enigste aktiwiteit van die 17 kinderversorgings-aktiwiteite gelys, waar moeders van die drie werkstatusgroepe verskil het wat betref hulle persepsie van hoe tipies die aktiwiteit vir die meeste moeders is (ongeveer hulle eie gedrag) (Sien tabel 7). Tabel 5, 6 en 7 handel oor die statistiese verwerkings van aktiwiteit 1.

Tabel 5

Driedimensionele Tabel Opgestel vir Aktiwiteit 1 (Kyk 'n program of opvoedkundig televisie saam met kind)

Persepsie van hoe tipies die aktiwiteit is vir meeste moeders (T)					
Beroeps-groepe	Keuse	Tipies	Neutraal	Ongewoon	Totaal
VT	Nee	17	7	6	30
	Onwillig	0	0	0	0
	Neutraal	2	0	0	2
	Gewillig	8	0	0	8
	TOTAAL	27	7	6	40
DW	Nee	13	6	7	26
	Onwillig	0	0	1	1
	Neutraal	1	1	0	2
	Gewillig	5	0	0	5
	TOTAAL	19	7	8	34
VW	Nee	18	1	2	21
	Onwillig	0	0	0	0
	Neutraal	2	0	0	2
	Gewillig	8	0	0	8
	TOTAAL	28	1	2	31

* VT = Voltydse tuisteskeppermoeders

* DW = Deeltids werkende moeders

* VW = Voltyds werkende moeders

Die loglineêre model wat Tabel 5 die beste pas, is die model (TD,TB) wat betekenisvolle assosiasie tussen persepsie (T) en wat werklik gedoen is (D) asook tussen persepsie (T) en werkstatusgroepe (B) impliseer (χ^2 (18,105) = 2.47, $p = 1,0$). Let daarop dat die p-waarde hier 'n aanduiding gee van die pasgehalte van die model. Die hoë p-waarde dui hier daarop dat die loglineêre model die data goed pas. In Tabel 6 en Tabel 7 word daar gevolglik gepoog om die assosiasie tussen persepsie (T) en wat werklik gedoen is (D) en tussen persepsie (T) en werkstatusgroepe (B) te verduidelik.

Tabel 6

Verdere Ontleding van Aktiwiteit 1: Assosiasie tussen Persepsie en wat werklik Gedoen is

Keuse in die uitvoering van aktiwiteit	Tipies	Neutraal	Ongewoon	Totaal
Nee	48 (64,9%)	14	15 (93,8%)	77
Onwillig	0	0	1	1
Neutraal	5	1	0	6
Gewillig	21 (28,4%)	0	0	21
Totaal	74	15	16	105

Dit blyk uit Tabel 6 dat 64,9% moeders wat aangedui het dat dit hul persepsie is dat dit tipies van moeders oor die algemeen is om 'n program of opvoedkundige televisie saam met hul kind te kyk, dit nie gedoen het nie. Hierdie moeders se eie gedrag en hul persepsie van ander se gedrag stem dus nie ooreen nie, hul rolgedrag is laer as hul persepsie van ander moeders se gedrag. Van die 93,8% moeders wat aangedui het dat dit hul persepsie is dat dit ongewone gedrag is van moeders, het dit self ook nie gedoen nie. Hierdie moeders se eie gedrag en persepsie van ander se gedrag stem dus ooreen. Slegs 28,4% moeders wat aangedui het dat dit hul persepsie is dat dit tipiese gedrag is, het dit gewilliglik gedoen.

Tabel 7

Verdere Ontleding van Aktiwiteit 1: Assosiasie tussen Persepsie en Werkstatusgroepe

Beroep	Tipies	Neutraal	Ongewoon	Totaal
VT	27 (67,5%)	7	6	40
DW	19 (55,9%)	7	8	34
VW	28 (90,3%)	1	2	31
Totaal	74	15	16	105

* VT = Voltydse tuisteskeppermoeders

* DW = Deeltyds werkende moeders

* VW = Voltydse werkende moeders

Die driedimensionele tabel, opgestel vir aktiwiteit 6 (vervoer kind na les, oefening of sosiale aangeleentheid), kon nie sinvol ontleed word nie, omdat daar te min waarnemings in die neutraal (1) en ongewoon (3) kategorieë was (Sien Tabel 8). Gevolglik is kruistabellering gedoen tussen werkstatusgroepe met keuse in die uitvoering van 'n aktiwiteit vir dié wat aangedui het dat dit tipiese gedrag is (Sien Tabel 9).

Dit blyk uit Tabel 9 dat daar statisties betekenisvolle assosiasie voorgekom het (χ^2 = 19,01, p = 0,0041; χ^2 (6,107) = 15,87, p = 0,0145). Van die 113 moeders het 107(95%) gedink dit is tipies, terwyl 17% voltydse werkende moeders, 23% deeltydse werkende moeders en 53% voltydse werkende moeders dit nie gedoen het nie. Daar heers dus 'n verskil tussen hul eie gedrag as 'n moeder en hul persepsie van wat tipiese gedrag van moeders in die algemeen is. Hul eie gedrag, rolaktiwiteit as moeders is dus laer as

hul persepsie van dit wat ander moeders doen.

Tabel 8

Driedimensionele Tabel Opgestel vir Aktiwiteit 6 (vervoer kind na les.oefening of sosiale aangeleentheid)

		Tipies	Neutraal	Ongewoon	Totaal
VT	Nee	7	0	0	7
	Onwillig	6	0	0	6
	Neutraal	7	0	0	7
	Gewillig	21	0	0	21
	Totaal	41	0	0	41
DW	Nee	8	0	0	8
	Onwillig	3	0	1	4
	Neutraal	6	0	0	6
	Gewillig	17	0	0	17
	Totaal	34	0	1	35
VW	Nee	17	0	2	19
	Onwillig	4	1	0	5
	Neutraal	0	0	0	0
	Gewillig	11	0	0	11
	Totaal	32	1	2	35

* VT = Voltydse tuisteskeppermoeders

* DW = Deeltyds werkende moeders

* VW = Voltyds werkende moeders

Tabel 9

Kruistabellering tussen Werkstatusgroepe met Keuse in die Uitvoering van 'n Aktiwiteit vir dié wat aangedui het dat dit Tipiese Gedrag is.

	Nee	Onwillig	Neutraal	Gewillig	Totaal
VT	7 (17%)	6	7	21	41
DW	8 (23%)	3	6	17	34
VW	17 (53%)	4	0	11	32
Totaal	32	13	13	49	107

* VT = Voltydse tuisteskeppermoeders

* DW = Deeltyds werkende moeders

* VW = Voltyds werkende moeders

Die driedimensionele tabel, opgestel vir aktiviteit 12, kon nie sinvol ontleed word nie as gevolg van te min waarnemings in die neutraal (1) en ongewoon (0) kategorieë (Sien Tabel 10). Gevolglik is kruistabellering gedoen tussen werkstatusgroepe met keuse in die uitvoering van 'n aktiviteit vir dié wat aangedui het dat dit tipiese gedrag is (Sien Tabel 11).

Tabel 10

Driedimensionele Tabel Opgestel vir Aktiviteit 12 (prys kind vir selfversorging).

		Tipies	Neutraal	Ongewoon	Totaal
VT	Nee	4	0	0	4
	Onwillig	2	0	0	2
	Neutraal	0	0	0	0
	Gewillig	35	1	0	36
	TOTAAL	41	1	0	42
DW	Nee	8	0	0	8
	Onwillig	1	0	0	1
	Neutraal	0	0	0	0
	Gewillig	26	0	0	26
	TOTAAL	35	0	0	35
VW	Nee	11	0	0	11
	Onwillig	0	0	0	0
	Neutraal	4	0	0	4
	Gewillig	20	1	0	21
	TOTAAL	35	1	0	36

* VT = Voltydse tuisteskepper moeders

* DW = Deeltydse werkende moeders

* VW = Voltydse werkende moeders

Dit blyk uit Tabel 11 dat daar statisties betekenisvolle assosiasie voorgekom het (χ^2 (6,111) = 16,82, $p = 0,005$; χ^2 (6,111) = 16,82, $p = 0,01$). Van die 113 moeders het 111 (98%) moeders gedink dit is tipiese gedrag, terwyl 10% voltydse tuisteskeppermoeders, 23 % deeltyds werkende moeders en 31% voltyds werkende moeders dit glad nie gedoen het nie.

Tabel 11

Kruistabellering tussen Werkstatusgroepe met Keuse in die Uitvoering van 'n Aktiwiteit vir dié wat aangedui het dat dit Tipiese Gedrag is.

	Nee	Onwillig	Neutraal	Gewillig	Totaal
VT	4 (10%)	2	0	35 (85%)	41
DW	8 (23%)	1	0	26 (74%)	35
VW	11 (31%)	0	4	20 (57%)	35
TOTAAL	23	3	4	81	111

* VT = Voltydse tuisteskeppermoeders

* DW = Deeltyds werkende moeders

* VW = Voltyds werkende moeders

Alhoewel daar geen statisties betekenisvolle assosiasie voorgekom het (by aktiwiteit 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, en 13) is dit tog insiggewend om die volgende te meld. Van die 113 moeders het 110 (97%) gedink dit is tipies om 'n kind se maniere te korrigeer, terwyl tussen 50% en 56% dit wel vrywillig gedoen het en tussen 2% en 13% dit glad nie gedoen het nie. Ag en neentig van die 113 moeders het gedink dit is tipiese gedrag om vir hul kinders te lees of na die biblioteek toe te neem, terwyl tussen 20,5% en 48,2% dit glad nie gedoen het nie en tussen 44,8% en 69,2% dit vrywillig gedoen het. Uit 113 moeders het 91 (81%) gedink dit is tipiese gedrag om te lees of informasie te soek oor kinderopvoeding, terwyl tussen 72% en 87% dit nie gedoen het nie. Tussen 10% en 28% het dit vrywillig gedoen. Uit 113 moeders het 90 gedink dit is tipiese gedrag om hulle kinders toe te laat om met huishoudelike of met onderhoudstakies soos bed opmaak, kar was ensovoorts te help, terwyl tussen 44% en 52% dit gewilliglik gedoen het en tussen 21% en 34% dit glad nie gedoen het nie. Sewe en neëntig uit 113 moeders het gedink dit is tipies om te sorg dat 'n kind 'n gebalanseerde dieet volg, terwyl tussen 28% en 44% dit nie gedoen het nie. Honderd en sewe van die 113 moeders het gedink dit is tipies om 'n kind te help om 'n nuwe vaardigheid aan te leer, terwyl tussen 46% en 53% dit nie gedoen het nie. Honderd en drie uit 113 moeders het gedink dit is tipiese gedrag om hulle kinders te help om 'n verlore opjek te soek, terwyl tussen 25% en 32% dit nie gedoen het nie. Ses en tagtig uit 113 moeders het gedink dit is tipiese gedrag om hulle eie aktiwiteite te staak wanneer hulle kinders hulle vra om met hulle te speel, terwyl tussen 28% en 54% dit nie gedoen het nie. Honderd en tien uit die 113 moeders het gedink dit is tipiese gedrag om hulle kinders te help met huiswerk, terwyl tussen 52% en 67% dit nie gedoen het nie.

Uit bogenoemde data kom dit duidelik na vore dat daar groot getalle moeders is wat die persepsie het dat sekere kinderversorgingsaktiwiteite tipiese gedrag is, maar dit self nie doen nie. Hierdie moeders se eie gedrag en persepsie van ander moeders se gedrag stem nie ooreen nie.

4.4 SOC-29 TELLING

Die doel was om vas te stel of die moontlike verskil tussen die persepsie en die uitvoer (aktiewe gedrag) van die moederlike rol implikasies inhou vir die vrou se sielkundige welstand. In Tabel 12 word die totaal tellings van die SOC-29 vraelyste vir die drie onderskeie werkstatusgroepe weergegee.

Tabel 12

'n Opsomming van die SOC-29 Tellings vir die Drie Onderskeie Werkstatusgroepe

Groepe	Aantal	Totaal	\bar{x}	Variansie
VT	42	6184	147,2381	611,259
DW	35	4983	142,3714	467,5933
VW	36	4835	134,3056	637,4754

* VT = Voltydse tuisteskepper moeders

* DW = Deeltydse werkende moeders

* VW = Voltydse werkende moeders

'n Eenrigtingvariansie-ontleding het aangetoon dat daar 'n beduidende verskil gevind is tussen die drie werkstatusgroepe (Sien Tabel 13). Volgens die Post Hoc vergelyking bestaan die betekenisvolle verskil tussen die voltydse tuisteskeppers (VT) en voltydse werkende moeders (VW) (Sien Tabel 14).

Tabel 13

Resultate van Eenrigtingvariansie Ontleding tussen die Drie Werkstatusgroepe

Bron van variansie	SS	Vg	GSS	F	p	F-Kriteria
Tussen Groepe	3271,438	2	1635,719	2,843765	0,062494	3,078824
Binne groepe	63271,43	110	575,1948			
Totaal	66542,87	112				

Tabel 14

Resultate van Post-hoc Vergelyking: 93% Bonferonni Intervalle

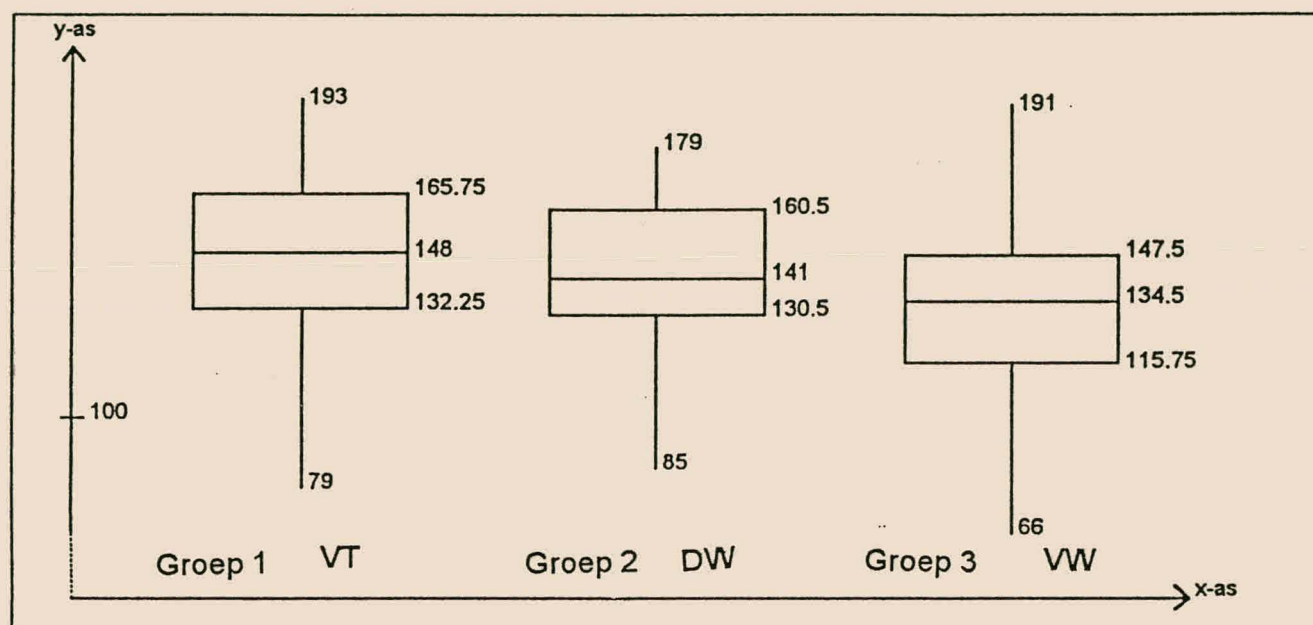
	Gemidd	Onder	Bo
VT - DW	4.866667	-7.75823	17.49156
VT - VW	12.93254	0.403654	25.461425*
DW - VW	8.065873	-5.02851	21.160253

* VT = Voltydse tuisteskeppermoeders

* DW = Deeltyds werkende moeders

* VW = Voltyds werkende moeders

Daar is gevind dat die voltydse tuisteskeppermoeders gemiddeld 'n betekenisvol hoër SOC-29 telling het as die voltydse werkende moeders (Sien Tabel 12 en Figuur 1). 'n Hoër SOC-29 telling verteenwoordig 'n sterk SOC (gevoel van koherensie). Volgens die resultate het voltydse tuisteskeppermoeders 'n betekenisvol hoër SOC-29 telling en dus 'n sterker gevoel van koherensie as die voltydse werkende moeders (Sien Figuur 1).

Figuur 1 Die drie werkstatusgroepe se SOC-29 tellings

5. BESPREKING VAN RESULTATE EN GEVOLGTREKKING

Die doel van die ondersoek was om vas te stel hoe vroue moederskap ervaar deur te kyk na wat hulle self doen as moeders en wat hul persepsie is van wat ander moeders doen. Die betekenisvolle gevoel van koherensie, wat op sigself weer 'n aanduiding is van die vroue se sielkundige welstand, is ook aangespreek.

5.1 Demografiese interpretasie

Uit die demografiese resultate (Sien Tabel 1) blyk dit dat voltydse tuisteskeppermoeders ($n=42$) sterker verteenwoordig is in die steekproef as deeltids werkende moeders ($n=35$) en voltydse werkende moeders ($n=36$). Dit kan moontlik 'n aanduiding wees dat die tendens van enkelbroodwinnergesinne toeneem. Dit ondersteun Richard Hokenson (hoofekonoom van 'n groot sekuriteitsfirma in New York) se bevinding dat die tradisionele 'een-salaristjekgesin' nou die eenheid is wat die vinnigste groei (Prinsloo, 1996). Dit wil dus voorkom asof daar deesdae 'n groter persentasie vroue is wat tuis bly. Bogenoemde bevinding is egter in teenstelling met navorsing van Gunter (1990) wat daarop dui dat daar 'n toename is in die

dubbelberoepgesin, met ander woorde, die groep voltyds werkende moeders. Die verskille in die verteenwoordiging van die groepe kan egter bloot toevallig wees.

Demografiese resultate van die navorsing dui daarop dat 'n gesinsinkomste van R20 000 of meer per maand, meer dikwels by die voltydse tuisteskeppermoeders voorkom as by deelyds of voltyds werkende moeders. Die tradisionele 'een-salaristjekgesin', waar slegs die man werk, val dus nie noodwendig in 'n lae gesinsinkomstegroep omdat daar net een salaris huis toe gebring word nie. Daar kan moontlik tot die gevolgtrekking gekom word dat sommige vroue ekonomies verplig is om te werk aangesien hulle huweliksmaats nie 'n groot genoeg inkomste genereer sodat hulle kan tuisbly nie. Dit is egter hierdie moeders waaroor daar kommer uitgespreek word. Piotrkowski en Hughes (1995) is van mening dat jong gesinne afkomstig uit laer sosio-ekonomiese strukture swaar kry weens stresvolle werk, minder buigbare skedules en beperkte hulpbronne. Volgens Buxton (1998) behoort elke vrou haarself af te vra hoe sy eendag wil terugkyk op haar lewe. Die vrou wat gedwonge voel om te werk, moet moontlik haar situasie heroorweeg.

Verder blyk dit uit Tabel 1 asof daar 'n tendens onder moeders is om minder kinders te hê. Van die voltydse tuisteskeppers (VT) het 10% vier kinders gehad, die deelyds werkende moeders (DW) 2% en die voltyds werkende moeders 6%. Die grootste persentasie ($\pm 65\%$) van die moeders in al drie groepe het slegs twee kinders. Dit is meer dikwels voltydse tuisteskeppermoeders wat vier kinders het en voltyds werkende moeders wat een kind het. Aangesien die moeders in hierdie studie gemiddeld in hul vroeë tot middeldertigerjare is, kan hulle moontlik nog in die proses van gesinsuitbreiding wees. Indien dit dan die geval is, is dit waar dat vroue deesdae op hoër ouderdomme kinders in die wêreld bring.

5.2 Huishoudelike aktiwiteite

Die volgende statisties betekenisvolle verskille is gevind tussen die drie werkstatusgroepe ten opsigte van die keuse wat hulle gehad het in die uitvoer van huishoudelike aktiwiteite. Eerstens was dit duidelik dat voltydse tuisteskeppermoeders meer betrokke was by tuinwerk (Sien Tabel 3) en 'n groter persentasie het dit uit vrye wil gedoen as deelyds en voltyds werkende moeders (Sien Tabel 3). Dit blyk egter dat indien moeders (ongeach werkstatus) in die tuin werk, hulle dit meestal uit vrye wil doen. Die bevinding verskil van De Meiss en Perkins (1996) se bevindings. De Meis en Perkins (1996) het in hul ondersoek geen verskille gevind tussen die twee werkstatusgroepe (VT en VW) ten opsigte van die keuse wat hulle gehad het in die uitvoer van huishoudelike aktiwiteite nie. Beide groepe moeders het aangedui dat daar meer verpligte take was as take wat uit eie keuse verrig is, met die uitsondering van tuinwerk wat albei groepe meer uit eie keuse verrig het. Gunter (1990) het gevind dat vroue se motivering vir die uitvoer van huishoudelike take gebaseer is op die siening dat dit haar verantwoordelikheid is, of dat as sy dit nie doen nie, dit nie gedoen sal word nie. De Meiss en Perkins (1996) en Gunter (1990) is dit eens dat die motivering agter die uitvoer van huishoudelike aktiwiteite in 'n groter mate verwagting of plig is as wat dit uit vrye keuse gedoen word.

Die navorser het ook interessantheidshalwe slegs twee werkstatusgroepe (VT en VW) met mekaar vergelyk ten opsigte van die keuse wat hulle gehad het in die uitvoer van huishoudelike aktiwiteite (Sien Tabel 4). Tussen die twee groepe was daar ook 'n betekenisvolle verskil ($p \leq 0,05$) ten opsigte van aktiwiteit 12 (in die tuin gewerk) en aktiwiteit 2 (huisverwante telefoonoproep gemaak of ontvang tydens werksure op kantoor). Vanuit 'n wetenskaplike oogpunt gesien, is dit tog wenslik om te rapporteer dat daar op die 10% - peil meer betekenisvolle verskille tussen die twee werkstatusgroepe (VT en VW) gevind is. Moontlik kan dit toegeskryf word aan die aard van die aktiwiteite op die aktiwiteitslys, aangesien huisvroue byvoorbeeld twee van die aktiwiteite glad nie kon doen nie, omdat dit werksverwant is. Dit sou dus dui op voor die hand liggende verskille en nie noodwendig verskille in dieselfde tipe aktiwiteite wat uitgevoer word nie. 'n Duidelike leemte in die omvattendheid van die aktiwiteitslyste word hier uitgewys, iets waaraan toekomstige navorsers aandag kan skenk.

Huishoudelike aktiwiteite is verder georden van die sterkste tot die swakste assosiasie, deur gebruik te maak van Somer se d-maatstaf (Sien Tabel 2 en Tabel 4). Twee analyses is gedoen, naamlik 'n vergelyking tussen twee werkstatusgroepe (voltydse tuisteskeppermoeders en voltyds werkende moeders) en drie werkstatusgroepe (voltydse tuisteskeppermoeders, deelyds werkende moeders en voltyds werkende moeders). Die twee hiërargieë lyk byna dieselfde behalwe vir enkele aktiwiteite wat een of twee plekke geskuif het en in die tuin gewerk (aktiwiteit 12), wat in die vergelyking met drie werkstatusgroepe die tweede sterkste assosiasie aandui, en in 'n vergelyking met twee werkstatusgroepe die vyfde sterkste assosiasie aandui. Hieruit kan afgelei word dat die grootste verskille tussen werkstatusgroepe, ten opsigte van hulle keuse, by die volgende aktiwiteite die sterkste na vore kom, naamlik in die tuin werk (aktiwiteit 12); bel, skryf of besoek afgelê by 'n familielid wat nie by jou inwoon (aktiwiteit 15) en 'n spyskaart beplan (aktiwiteit 5). Die kleinste verskille tussen werkstatusgroepe ten opsigte van hulle keuse, het voorgekom by, tyd aan kar onderhoud gespandeer (aktiwiteit 8); vrywillige diens gedoen (aktiwiteit 4) en huishoudelike toestel of meublement herstel (aktiwiteit 14). Moeders, ongeag hul werkstatus, ervaar laasgenoemde drie huishoudelike aktiwiteite dus as min of meer dieselfde.

5.3 Kinderversorgingsaktiwiteite

'n Statisties betekenisvolle assosiasie het voorgekom by drie aktiwiteite, naamlik (aktiwiteit 1) kyk 'n program of opvoedkundige televisie saam met kind, (aktiwiteit 6) vervoer kind na les, oefening of sosiale aangeleentheid en (aktiwiteit 12) prys kind vir selfversorging. De Meis en Perkins (1996) het in hul ondersoek gevind dat werkende en nie-werkende moeders se gedrag slegs ten opsigte van een kinderversorgingsaktiwiteit beduidend van mekaar verskil het, naamlik dat meer tuisteskeppermoeders opvoedkundige televisie saam met hul kinders gekyk het.

In die ondersoek was aktiwiteit 1 (kyk 'n program of opvoedkundige televisie saam met kind) die enigste kinderversorgingsaktiwiteit waar moeders van mekaar verskil het wat betref hul persepsie van wat tipiese gedrag van die meeste moeders is. Gevolglik was dit die enigste aktiwiteit wat verder ontleed kon word

met die loglineêre model. Hierdeur is daar vasgestel dat daar betekenisvolle assosiasie is tussen moeders se persepsie van wat tipies gedoen word en hul eie gedrag (wat werklik gedoen word) (Sien Tabel 6). Van die 64% moeders wat aangedui het dat dit hul persepsie is dat dit tipiese gedrag van moeders is om 'n program of opvoedkundige televisie saam met hul kind te kyk, het dit self nie gedoen nie. Hierdie moeders se eie gedrag en hul persepsie van ander se gedrag stem dus nie ooreen nie. Hul eie rolgedrag is laer as hul persepsie van ander se gedrag. Verder het 28% van die moeders wat aangedui het dat dit hul persepsie is dat dit tipiese gedrag van moeders is om 'n program of opvoedkundige televisie saam met hul kind te kyk, dit wel vrywillig gedoen het. Hier stem die moeders se eie gedrag en hul persepsie van ander se gedrag ooreen. Meer as 93% van die moeders wat aangedui het dat dit hul persepsie is dat dit ongewone gedrag vir moeders is om 'n program of opvoedkundige televisie saam met hul kind te kyk, het dit self ook nie gedoen nie. Hier stem die moeders se eie gedrag en hul persepsie van ander se gedrag ook ooreen.

By aktiwiteit 6 (vervoer kind na les, oefening of sosiale aangeleentheid) en aktiwiteit 12 (prys kind vir selfversorging) het daar ook betekenisvolle assosiasie voorgekom tussen die persepsie van wat tipies gedoen word en wat werklik gedoen is. Die driedimensionele tabelle (Tabel 8 en Tabel 10) kon egter nie verder ontleed word nie, aangesien moeders nie van mekaar verskil het wat betref hul persepsie van wat tipiese gedrag van die meeste moeders is nie. Kruistabellering is gedoen tussen die werkstatusgroepe met keuse in die uitvoering van die aktiwiteit vir dié wat aangedui het dat dit tipiese gedrag is. By aktiwiteit 6 (Sien Tabel 9) het 95% moeders aangedui dat dit hul persepsie is dat dit tipiese gedrag is van die meeste moeders om 'n kind na 'n les, oefening of sosiale geleentheid te vervoer. Van hierdie 95% moeders het 17% voltydse tuisteskeppers, 23% deeltids werkende moeders en 53% voltyds werkende moeders dit glad nie gedoen nie. By aktiwiteit 12 (Sien Tabel 11) het 98% moeders aangedui dat dit hul persepsie is dat dit tipiese gedrag is van die meeste moeders om 'n kind te prys vir selfversorging. Van hierdie moeders het 10% voltydse tuisteskeppers, 23% deeltids werkende moeders en 31% voltydse werkende moeders dit glad nie gedoen nie. 'n Groter persentasie voltydse tuisteskeppermoeders as die voltyds werkende moeders het aangedui dat hulle dit vrywillig gedoen het.

Alhoewel daar net by drie huishoudelike aktiwiteite statisties betekenisvolle assosiasie voorgekom het, is dit vanuit 'n wetenskaplike oogpunt tog wenslik om te meld dat daar 'n definitiewe tendens en tema na vore gekom het uit die resultate. By al die kinderversorgingsaktiwiteite het die grootste persentasie moeders aangedui dat dit tipiese gedrag is, maar in baie gevalle het groot persentasies moeders dit nie gedoen nie. Dit blyk dat moeders se eie rolgedrag of rolaktiwiteit (dit wat hulle doen) heel dikwels verskil van hul persepsie van ander moeders se gedrag. As 'n persoon dus aandui dat dit tipiese gedrag is (soos die geval was by 12 van die 13 aktiwiteite), behoort dit weerspieël te word in haar eie gedrag, deurdat sy dit behoort te doen, hopelik vrywillig. As sy dit egter glad nie doen nie, is haar eie gedrag laer as haar persepsie van ander se gedrag. Dit hou egter moontlike implikasies in soos deur De Meis en Perkins (1996) uitgewys.

As dit waar is wat Paloma (aangehaal in De Meis & Perkins 1996) sê, naamlik dat 'n vrou se evaluering van haarself afhang van 'n vergelyking tussen haar eie pogings as 'n moeder en haar persepsies van wat die gemiddelde moeder doen, dan word daar kommer uitgespreek oor die resultate wat hier verkry is. Volgens De Meis en Perkins (1996) is die gevolge problematies vir werkende sowel as nie-werkende moeders, maar om verskillende redes: enersyds vir voltydse werkers omdat hulle dalk mag skuldig voel en andersyds vir voltydse tuisteskeppers omdat hulle hulself dalk as swak moeders mag bestempel.

5.4 SOC-29 telling

Dit was die navorser se doel om te bepaal of die moontlike verskil tussen moeders se persepsies en uitvoer (aktiewe gedrag van die moederlike rol) implikasies inhou vir moeders se sielkundige welstand. Dit is duidelik en dit moet beklemtoon word dat sielkundige welstand nie deur 'n enkele faktor beïnvloed of bepaal kan word nie. Volgens Denmark en Paludi (1993) word 'n vrou se sielkundige welstand beïnvloed deur 'n verskeidenheid faktore, naamlik persoonlikheidseienskappe, familie veranderlikes sowel as werk- veranderlikes. Volgens Warr en Parry (1982) se ondersoek was die verhouding tussen werkstatus en sielkundige welstand nog om verskeie redes onduidelik. Belangrike veranderlikes wat moontlik 'n impak het op die vrou se sielkundige welstand, kan insluit: huwelikstatus, sosio-ekonomiese status, aantal en ouderdom van kinders, lewensgeskiedenis (Warr & Parry, 1982).

Die vraag of die moontlike verskil tussen persepsie en uitvoer (aktiewe gedrag) van die moederlike rol implikasies inhou vir die sielkundige welstand van die vrou, kan nie deur hierdie navorsing beantwoord word nie. Dit sal buite die bestek van die navorsing wees om verder in besonderhede hierop in te gaan, aangesien dit sal lei tot blote spekulاسie. Dit is vanuit 'n wetenskaplike oogpunt tog wenslik om te rapporteer dat daar gevind is dat die voltydse tuisteskeppermoeders gemiddeld 'n betekenisvol hoër SOC-29 telling het as die voltydse werkende moeder (Sien Tabel 12 en Figuur 1). Antonovsky (aangehaal in Strumpfer, 1990) se hipotese is dat hoe sterker 'n persoon se gevoel van koherensie (SOC) is, hoe groter is die geneigdheid om 'n positiewe gesondheidsposisie op die gesondheid-siektekontinuum te behou. Indien dit dan waar is, het die voltydse tuisteskeppermoeders 'n beter kans as die voltydse werkende moeders om 'n positiewe gesondheidsposisie op die gesondheid-siektekontinuum te hê. Indien (Tabel 12) geraadpleeg word, is dit duidelik dat alhoewel die voltydse tuisteskeppermoeders gemiddeld 'n betekenisvolle hoër SOC-29 telling het, daar tog voltyds werkende moeders is wat 'n hoër gevoel van koherensie (SOC), naamlik 'n telling van 191, behaal het.

Dit was nie die doel van hierdie ondersoek om te bepaal watter moeders sieker of gesonder is nie. Te veel navorsing kan tot subjektiewe resultate lei. Eerder gaan die navorser van die standpunt uit en hang die perspektief aan dat alle mense op 'n kontinuum lê tussen siek en gesond, dat stressors alomteenwoordig is en dat die wyse waarop jy dit hanteer, 'n impak gaan hê op die rigting waarin jy beweeg op hierdie gesondheidskontinuum (Strumpfer, 1990).

5.5 Aanbevelings wat voortspruit uit hierdie ondersoek

Die ondersoek laat ruimte vir verdere ondersoeke wat tegelykertyd die persepsie sowel as die gedrag van die moederlike rol ondersoek. Die vraag of die moontlike verskil tussen moeders se persepsie en uitvoer van die moederlike rol implikasies inhou vir die vrou se sielkundige welstand bly nog steeds onbeantwoord. Verdere ondersoeke kan aandag skenk aan die leemtes wat deur hierdie ondersoek uitgelig is. Daar word verder aanbeveel dat sielkundige programme ontwerp word wat 'n moontlike bydrae kan hê op die gebied van bemagtiging. Buxton (1998) is van mening dat vroue verskillende wyses van moederwees kies en dit dan probeer regverdig. Sodoende is die vrou self verantwoordelik vir stereotipes wat geheg word aan die rol van die vrou. Programme moet daarop gemik wees om vroue te help om die regte keuse te maak op grond van omstandighede en waardesisteme, sonder om eie keuses te probeer regverdig (Buxton, 1998). Programme kan ook daarop fokus om vroue te help om met stressors saam te leef en dit selfs tot voordeel te gebruik, aangesien dit alomteenwoordig is en die individu se reaksie daarop die gesondheid beïnvloed. Verder kan programme vrouens help om berusting te vind met die keuses wat hulle maak, hetsy dit is om 'n voltydse beroep te beklee, deelyds te werk of 'n voltydse tuisteskepper te wees (Corey, 1993).

5.6 Kritiekpunte op hierdie ondersoek

Die eerste punt van kritiek is dat mans se persepsie van die moederlike rol nie deur hierdie studie in aanmerking geneem is nie. Volgens Gilbert (1988) is keuses met betrekking tot die vrou en haar werkstatus nie 'n individuele, intrinsieke of maklike besluit nie. Bryant (1990) bevestig dit en meld dat dit veral vir moeders met kinders onder driejarige ouderdom 'n emosionele en moeilike besluit is. As dit dan waar is, is dit sekerlik noodsaaklik dat die man se persepsie ook gemeet moet word, aangesien dit die vrou se keuse van moederwees beïnvloed. Studies wat moontlik uit hierdie navorsing kan voortspruit, behoort aandag te skenk aan 'n meting wat terselfdertyd mans en vroue se persepsies van die moederlike rol meet. Indien mans en vroue verskillende sienings huldig met betrekking tot die vrou se werkstatus, kan dit 'n moontlike impak hê op die vrou se besluite, gedrag en uiteindelijke sielkundige welstand. Dit is egter slegs 'n aanname en sal verdere ondersoeke vereis.

Tweedens is die steekproef wat in die ondersoek gebruik is ongelukkig van so 'n aard dat geen verdere veralgemening gemaak kan word ten opsigte van moeders in die algemeen nie. Die ondersoek se bevindings verwys slegs na persepsies en gedrag van moeders in die Somerset-Wes area. Die stedelike gebied van Somerset-Wes word beskou as 'n redelike homogene gebied en daarom maak die steekproef nie voorsiening vir 'n verskeidenheid van sosio-ekonomiese strukture nie. Soos dit in Tabel 1 na vore kom, verdien slegs 14 van die 113 moeders minder as R4 001 per maand verdien. Dit is duidelik dat die ondersoek beperk is tot 'n bepaalde gegoede gedeelte.

'n Derde punt van kritiek teen die ondersoek is dat dit kruiskulturele gebreke het. Verdere studies kan aandag skenk aan moontlike verskille in die persepsie en gedrag van moeders van verskeie etniese

groepe, 'n aspek wat nie deur hierdie ondersoek aangeraak is nie.

Laastens kan ons meld dat die meetinstrumente wat in die ondersoek gebruik is sekere beperkings het. Weens die aard van aktiwiteit 2 (huis-verwante telefoon oproep gemaak of ontvang tydens werksure op kantoor) van aktiwiteitslys 1 (Sien Bylae C) kon die betekenisvolle verskille nie verder ontleed word nie, aangesien huisvroue dit nie kon doen nie. Dit het in die ondersoek duidelik na vore gekom dat die aktiwiteitslyste met verdere uitbreiding meer akkurate en sinvolle data kan genereer. Aandag moet geskenk word aan die vereiste dat aktiwiteite op al drie werkstatusgroepe van toepassing is. Sodoende sal betekenisvolle afleidings en gevolgtrekkings gemaak kan word.

VERWYSINGSLYS

- Agenda. (1993). Health and the working woman. Agenda, 18, 84-88.
- Antonovsky, A. (1982). Health, stress, and coping. San Francisco, Washington, London: Jossey-Bass Publishers.
- Antonovsky, A. (1987). Unraveling the mystery of health: How people manage stress and stay well. San Francisco; Jossey-Bass Publishers.
- Beck, A.T. (1988). Special problems. In A.T. Beck, Love is never enough (pp. 278-300). London: Penguin Books.
- Bosman, J. (1987). Who will care for the children? Unisa Psychologia, 14(2), 41-44.
- Botha, E. (1988). Vier voortreflike vroue. Publico, 8(3), 12 -14.
- Bryant, W. (1990). Child care options for employers. IPM Journal, 9(1), 17 -21.
- Buxton, J. (1998). Ending the mother war: Starting the workplace revolution. London: Macmillan Publishers Ltd.
- Campbell, B.M. (1986). Stage 1: Male criticism and the emergence of superwoman, In B.M. Campbell, Successful women angry men: Backlash in the two career marriage (pp. 77-97). New York: Random House.
- Conelly, J. (1990). How dual-income couples cope. Fortune, 24 September 1990, 87-92.
- Cook, G. (1987). Time and disadvantaged working women. Bluestocking, 37(13), 33-35.
- Corey, G., & Corey, M.S. (1993). Becoming the woman or man you want to be. In G.Corey & M.S. Corey, I never knew I had a choice. California: Brooks/Cole Publishing Company.
- De Meis, D.K., & Perkins, H. W. (1996). "Supermoms" of the nineties: Homemaker and employed mothers' performance and perceptions of the motherhood role. Journal of Family Issues, 17(6), 776- 792.
- Denmark, F.L., & Paludi, M.A. (1993). Psychology of women: A handbook of issues and theories. London: Greenwood Press.

Du Toit, D. (1993). Working women: Contributing financially while coping at home. Human Resource Management, 9(2), 22-25.

Gilbert, L.A. (1988). Women's slowly changing reality. In L.A. Gilbert, Sharing it all: The rewards and struggles of two-career families. New York en London: Plenum Press.

Goldthorpe, J.E. (1987). Women in employment. In J.E. Goldthorpe, Family life in western societies (pp. 134 - 145). Cambridge: Cambridge University Press.

Grobler, I. (1991). Vroue staan hul man. Publico, 11(3), 34 -35.

Gunter, (1990). Domestic division of labor among working couples: Does androgyny make a difference? Psychology of Women Quarterly, 14(3), 355-385.

Hayghe (1988). Employers and child care: What roles do they play? Monthly Labor Review, 38-44.

Hayghe, H.V. (1990). Family members in the work force. Monthly Labor Review, 113(3), 14-19.

Hochschild, A. (1990). The second shift. New York: Avon Books.

Hudson, I. (1989). Motherhood. Leadership S.A., 8(10), 92-93.

Janeway, E. (1977). Man's world, woman's place: A study in social mythology. Harmondsworth, Middlesex: Penguin.

Janosik, E., & Green, E. (1992). Family life. Boston: Jones and Bartlett Publishers.

Kessler, R.C., & McRae, J.A. (1982). The effect of wives' employment on the mental health of married men and women. American Sociological Review, 47, 216 -227.

Kushnir, T., Malkinson, R., & Kasan, R. (1996). Reducing work\home conflicts in employed couples: A proposed program to balance job and family demands. Contemporary Family Therapy, 18(1), 147-159.

Lamb, M.E. (1982). Nontraditional families: Parenting and child development. Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

Louw, A.E. (1988). Die werkende moeder en die adolessent: 'n Vergelykende studie. Ongepubliseerde Meesterstesis, PU vir CHO, Potchefstroom.

Louw, D.A. (1990). Menslike ontwikkeling. Pretoria: Haum - Tersier.

McLaughlin, M., Cormier, L.S., & Cormier, W.H. (1988). Relationship between coping strategies and distress, stress, and marital adjustment of multiple-role women. Journal of Counseling Psychology, 35(1), 187-193.

Motanyane, M. (1987). Home front. Leadership SA, 6(5), 141-144.

Mukti, J.C. (1995). Who's fit to be a parent? London: Routledge.

Myburgh, C.P.H., & Burns, M.K.M. (1993). Identiteitsvestigingspatrone en opvoedingsverhoudings by adolessente van werkende moeders. South African Journal of Sociology, 24(2), 41-46.

Ortlepp, K. (1988). Day-care centres: Panacea for working mothers? IPM Journal, 6(10), 14-15.

Ozer, E.M. (1995). The impact of childcare responsibility and self-efficacy on the psychological health of professional working mothers. Psychology of Women Quarterly, 19, 315-335.

Piotrkowski, C.S., & Hughes, D. (1992). Dual-earner families in context: Managing family and work systems. In F. Walsh, Normal family processes (pp. 185 - 207). London: The Guilford Press.

Prekel, T. (1987). Teamwork to unlock a key human resource. IPM Journal, 6(7), 18-21.

Prinsloo, E. 1998. Heildronk op 'n huisvrou. Kaapstad: Lux Verbi.

Strumpfer, D.J.W. (1990). Salutogenesis: A new paradigm. South African Journal of Psychology, 20(4), 265-276.

Strumpfer, D.J.W. (1995). The origins of health and strength: 'Salutogenesis' to 'fortigenesis'. South African Journal of Psychology, 25(2), 81-89.

Suid-Afrikaanse Onderwys Unie (SAOU). (1987). Waarom gegradueerde vroue werk. Die Unie, 38 (7), 187.

Warr, P., & Parry, G. (1982). Paid employment and women's psychological well-being. Psychological Bulletin, 91(3), 498 - 516.

BYLAE A

Geagte Ouer (Moeder)

Ek is tans besig met 'n navorsingsprojek vir my meestersgraad in die Sielkunde by die Universiteit van Stellenbosch. Die projek handel oor die persepsies en uitvoer van die moederlike rol. Die inligting wat uit die ondersoek verkry word, sal bydrae tot meer kennis oor die veranderende rol en sielkundige gesondheid van die vrou in Suid Afrika. Die vraelyste word gestuur aan moeders van kinders in kleuterskole/speelskole in die Somerset Wes area.

Die sukses en geldigheid van hierdie studie hang van u samewerking af. Ek vra dus baie mooi dat u my sal help. Die invul van die vraelys behoort nie langer as 15 minute te duur nie. Deelname is vrywillig en anonimiteit word verseker. Dit is nie moontlik om iemand volgens haar antwoordblad te identifiseer nie, en ek verseker u dat die inligting vertroulik hanteer sal word.

Stuur asseblief die voltooide vraelys in die gegewe geslote koevert so gou moontlik, maar nie later as 01.10.1997 nie saam met u seun/dogter terug na sy/haar kleuterkoel.

Baie dankie by voorbaat vir u tyd en samewerking.

Vriendelike groete

Carien Brown (Intern Sielkundige)

Mnr. H.M. De Vos (Studieleier)

BYLAE A

Dear Parent (Mother)

I am currently engaged with research for my Masters degree in Psychology at the University of Stellenbosch. The project deals with the perception and enactment of the mothering role. The information, gathered by this survey, will be of great value to the changing role and psychological health of women in South Africa. The questionnaires are being sent to mothers of children in crèches/playschools in the Somerset West area.

The success and viability of this survey depends on your co-operation. Your assistance would be appreciated. The completion of this questionnaire should not take longer than 15 minutes. Participation is voluntary and your anonymity is ensured. It is not possible to identify anybody by their answer sheet, and I assure you that the information will be handled with confidentiality.

Please forward the completed questionnaire in the enclosed envelope as soon as possible and not later than 01.10.1997 with your son/ daughter to the crèche.

Thank you for your time and co-operation.

With kind regards

Carien Brown (Intern Psychologist)

Mr HM De Vos (Study Leader)

BIOGRAFIESE VRAELYS

BYLAE B

(Die volgende aantal vrae moet deur die moeder ingevul word.)

Merk met 'n ☒ in die relevante blokkie, of skryf die gepaste antwoord in die gegewe blokkie in.

1. Huwelikstatus

Getroud	Ongetroud	Geskei

2. U Ouderdom (in jare). jaar

3. Aantal kinders in u gesin.

1	2	3	4	5 of meer

4. Hoe oud is u oudste kind (in jare)? jaar

5. Hoeveel ure (per week) spandeer u aan 'n werk waarvoor u 'n salaris / loon ontvang?

0 - 5	6 - 35	35+

6. Indien werkend, watter beroep beklee u tans?

7. Watter beroep beklee u eggenoot tans?

8. Wat is u hoogste opvoedkundige kwalifikasie ?

Universiteit/ Gegradueerd	Technikon/ Onderwys/ Tegniese Kollege	Hoërskool Voltooi	Gedeeltelike Hoërskool	Primêre Skool Voltooi	Geen

9. Wat is u eggenoot se hoogste opvoedkundige kwalifikasie ?

Universiteit/ Gegradueerd	Technikon/ Onderwys/ Tegniese Kollege	Hoërskool Voltooi	Gedeeltelike Hoërskool	Primêre Skool Voltooi	Geen

10. Hoeveel ure spandeer u weekliks aan u beroep? Ure

(Indien u tans werkloos is, voltydse tuisteskepper, of voltydse student, skryf 0).

11. Hoeveel ure spandeer u eggenoot weekliks aan sy beroep? Ure

(Indien u eggenoot tans werkloos is, voltydse tuisteskepper, of voltydse student, skryf 0).

BYLAEB(vervolg)

12. Hoeveel ure spandeer u weekliks aan tuisteskepping/huishoudelike aktiwiteite?

Ure

13. Hoeveel ure spandeer u eggenoot weekliks aan tuisteskepping/huishoudelike aktiwiteite?

Ure

14. Wat is u geskatte maandelikse bruto huishoudelike inkomste? (Sluit u huweliksmaat se inkomste hier in).

Minder as R4001	R4001-R8000	R8001-R12000	R12001-R16000	R16001-R20000	Meer as R20000

15. Merk (✓) enige van die volgende familie gebeurtenisse, aanpassings of stresvolle lewensgebeure wat in u familie plaasgevind het gedurende enige tydperk van u lewe. Maak twee merke (✓✓) by enige item wat tans 'n bron van stres in u lewe is.

..... (1) 'n Familielid met emosionele probleme

..... (2) 'n Ouer met 'n alkohol probleem

..... (3) Broer of suster met 'n alkohol probleem

..... (4) Huweliksmaat met 'n alkohol probleem

..... (5) Ernstige siekte of dood van 'n ouer

..... (6) Ernstige siekte of dood van 'n huweliksmaat, kind, broer of suster

..... (7) Ernstige finansiële probleme

..... (8) Ouers se egskeiding

..... (9) U eie egskeiding

..... (10) Gesinsgeweld

..... (11) Ander ? Noem.....

16. Is daar enige addisionele inligting ten opsigte van voorgaande vrae of enige ander inligting wat u onder my aandag wil bring?

.....

BIOGRAPHICAL QUESTIONNAIRE**BYLAE B**(The following questions must be completed by the mother.)Mark with a ☒ in the relevant block, or write the answer in the given block.

1. Marital status

Married	Single	Divorced

2. Your age (in years). Years

3. Number of children in your family.

1	2	3	4	5 or more

4. What is the age of your eldest child (In years)? Years

5. How many hours per week do you spend on paid employment?

0 - 5	6 - 35	35+

6. If employed, what is your current occupation? 7. What is your partner's current occupation?

8. What is your highest educational qualification?

University Graduate	Technicon Teacher's/ Technical College	High School Completed	High School Partly Completed	Primary School Completed	None

9. What is your partner's highest educational qualification?

University Graduate	Technicon Teacher's/ Technical College	High School Completed	High School Partly Completed	Primary School Completed	None

10. How many hours per week do you spend on your career? Hours
(If you are currently unemployed, full time housewife, or a student, write 0.)11. How many hours per week does your partner spend on his career? Hours
(If you are currently unemployed, full time housewife, or a student, write 0.)

BYLAEB (Vervolg)

12. How many hours per week do you spend on housekeeping activities?

Hours

13. How many hours per week does your partner spend on housekeeping activities?

Hours

14. What is your estimated monthly bruto family income? (Include your partner's income).

Less than R4001	R4001-R8000	R8001-R12000	R12001-R16000	R16001-R20000	More than 20000

15. Check (✓) any of the following family events, transitions, or stresses that have occurred in your family during any part of your lifetime. Put a double check on any items that are currently a source of stress in your life.

..... (1) Family member with emotional problem

..... (2) Parent with alcohol problem

..... (3) Sibling with alcohol problem

..... (4) Spouse/partner with alcohol problem

..... (5) Parent's serious illness or death

..... (6) Spouse's , partner's, or sibling's serious illness or death

..... (7) Serious financial hardship

..... (8) Parents divorced

..... (9) Your own divorce

..... (10) Family violence

..... (11) Any other? Specify

16. Is there any additional information with regard to the above questions, or any other information you would like to bring to my attention?.....

.....

AKTIWITEITSLYS**BYLAE C**

1. 'n Lys van algemene daaglikse aktiwiteite word hier onder gelys. Vir enige aktiwiteit wat jy die afgelope 2 dae (48 uur) gedoen het, merk hoeveel keuse jy voel jy gehad het om die aktiwiteit uit te voer. **Moet asseblief nie enige aktiwiteit merk wat jy nie eintlik gedoen het nie, al doen jy dit gewoonlik.** Gebruik 'n telling van 1 tot 5 waar:

1	2	3	4	5
geen keuse voel verplig		'n mate van keuse en 'n bietjie druk		totaal en al vrywillig, voel geen druk

- ___ (1) Werk huis toe gebring om te voltooi
- ___ (2) Huis-verwante telefoon oproep gemaak of ontvang tydens werksure op kantoor
- ___ (3) Inkopies gedoen
- ___ (4) Vrywillige diens gedoen
- ___ (5) 'n Spyskaart beplan
- ___ (6) Klein takies uitgevoer (kaffee toe ry, brood koop, melk koop, briewe pos ens.)
- ___ (7) Rekeninge betaal of 'n begroting opgestel
- ___ (8) Tyd aan kar onderhoud gespandeer
- ___ (9) Klere gewas of gestryk
- ___ (10) 'n Troeteldier versorg
- ___ (11) Aandete voorberei
- ___ (12) In die tuin gewerk
- ___ (13) Asdrom leeggemaak
- ___ (14) Huishoudelike toestel of meublement herstel
- ___ (15) Bel, skryf of besoek afgelê by 'n familielid wat nie by jou inwonend is nie
- ___ (16) Religieuse aktiwiteit (gebed, bywoning van diens, praktiseer 'n ritueel ens.)
- ___ (17) Vryetyd spandeer saam met huweliksmaat

CHECKLIST**BYLAE C**

1. A list of common daily activities appears below. For any activity that you did within the last two days (48 hours), rate how much choice you felt you had in whether to perform the activity. **Please do not rate any activity that you did not actually perform even if you often do it.** Use a number ranging from 1 to 5 where:

1
no choice
felt required

2

3
some choice &
some pressure

4

5
totally voluntary
felt no pressure

- ___ (1) Brought work home from outside employment
- ___ (2) Made or received home-related phone call while at work
- ___ (3) Shopped for groceries
- ___ (4) Performed volunteer work
- ___ (5) Planned a menu
- ___ (6) Ran errands
- ___ (7) Paid bills or planned budget
- ___ (8) Performed car maintenance
- ___ (9) Washed or ironed clothes
- ___ (10) Took care of a pet
- ___ (11) Prepared dinner
- ___ (12) Worked on yard
- ___ (13) Emptied garbage
- ___ (14) Repaired household appliance, fixture, or furniture
- ___ (15) Phoned, wrote, or visited a family member not living with you
- ___ (16) Religious activity (prayers, attend service, practice ritual, etc.)
- ___ (17) Spent leisure time with spouse or partner

AKTIWITEITSLYS

BYLAE D

2. Hier onder verskyn 'n lys van moontlike aktiwiteite wat deur ouers uitgevoer kan word.

Vir enige aktiwiteit wat jy die afgelope 2 dae (48 uur) gedoen het, merk hoeveel keuse jy voel jy gehad het om die aktiwiteit uit te voer. **Moet asseblief nie enige aktiwiteit merk wat jy nie eintlik gedoen het nie, al doen jy dit gewoonlik.** Gebruik 'n telling van 1 tot 5 waar:

1	2	3	4	5
geen keuse voel verplig		'n mate van keuse en 'n bietjie druk		totaal en al vrywillig, voel geen druk

- ___ (1) Kyk 'n program of opvoedkundige televisie saam met kind
- ___ (2) Korrigeer kind se maniere
- ___ (3) Neem kind na die biblioteek of lees vir die kind
- ___ (4) Lees of soek informasie betreffend kinderopvoeding
- ___ (5) Speel 'n speletjie of doen sport saam met u kind
- ___ (6) Vervoer kind na les, oefening, of sosiale aangeleentheid
- ___ (7) Laat kind help met huishoudelike- of onderhoudstaak
(bv. bed opmaak, kar was ens.)
- ___ (8) Monitor kind se dieët vir gebalanseerdheid
- ___ (9) Help kind om nuwe vaardigheid aan te leer (bv. Knope vasmaak,
kos sny, straat oorsteek, werking van rekenaar)
- ___ (10) Help kind om verlore objek te vind
- ___ (11) Stop eie aktiwiteit op kind se versoek om te speel
- ___ (12) Prys kind vir selfversorging (bv. gebruikmaking van eetgerei, self
aantrek, maak van eie gereg)
- ___ (13) Help kind met sy of haar huiswerk

CHECKLIST**BYLAE D**

2. Below is a list of possible activities that could be performed by parents. For any activity that you did within the last two days (48 hours), rate how much choice you felt you had in whether to perform the activity. **Please do not rate any activity that you did not actually perform even if you often do it.** Use a number ranging from 1 to 5 where:

1
no choice
felt required

2

3
some choice &
some pressure

4

5
totally voluntary
felt no pressure

- ___ (1) Watch program on educational television with child
- ___ (2) Correct child's manners
- ___ (3) Take child to library or read to child
- ___ (4) Read or seek information on raising children
- ___ (5) Play sport or physical game with child
- ___ (6) Transport child to lesson, practice, or social event
- ___ (7) Have child help with household or maintenance task
(e.g., make bed, wash car)
- ___ (8) Monitor child's diet for daily balance
- ___ (9) Help child learn new skill (e.g., button clothes,
cut food, cross the street, operate computer)
- ___ (10) Help child find lost object
- ___ (11) Stop own activity on child's request to play
- ___ (12) Praise child for taking care of self (e.g., using tableware,
dressing self, making own meal)
- ___ (13) Help child with his or her homework

AKTIWITEITSLYS**BYLAE E**

3. Hier onder verskyn 'n lys van moontlike aktiwiteite wat deur ouers uitgevoer kan word. Merk in die eerste kolom hoe tipies u dink elke aktiwiteit van meeste moeders is, en in die tweede kolom, hoe tipies dit van meeste vaders is (ongeg hoe tipies dit vir u of u huweliksmaat is). Gebruik die volgende 1 tot 5 skaal:

1	2	3	4	5
baie tipies	redelik tipies		redelik ongewoon	baie ongewoon

Hoe tipies van
Moeders Vaders

_____	_____	(1) Kyk 'n program of opvoedkundige televisie saam met kind
_____	_____	(2) Korrigeer kind se maniere
_____	_____	(3) Neem kind na die biblioteek of lees vir die kind
_____	_____	(4) Lees of soek informasie betreffend kinderopvoeding
_____	_____	(5) Speel 'n speletjie of doen sport saam met u kind
_____	_____	(6) Vervoer kind na les, oefening, of sosiale aangeleentheid
_____	_____	(7) Laat kind help met huishoudelike- of onderhoudstaak (bv. bed opmaak, kar was ens.)
_____	_____	(8) Monitor kind se dieët vir gebalanseerdheid
_____	_____	(9) Help kind om nuwe vaardigheid aan te leer (bv. Knope vasmaak, kos sny, straat oorsteek, werking van rekenaar)
_____	_____	(10) Help kind om verlore objek te vind
_____	_____	(11) Stop eie aktiwiteit op kind se versoek om te speel
_____	_____	(12) Prys kind vir selfversorging (bv. gebruikmaking van eetgerei, self aantrek, maak van eie gereg)
_____	_____	(13) Help kind met sy of haar huiswerk

CHECKLIST**BYLAE E**

3. Below is a list of possible activities that could be performed by parents. In the first column rate how typical you think each activity is of **most** mothers and in the second column rate how typical it is of **most** fathers (regardless of how typical it is of you or a spouse\partner). Use the following 1 to 5 scale:

1	2	3	4	5
very typical	fairly typical		fairly uncommon	very uncommon

How typical of	
Mothers	Fathers

—	—	(1) Watch program on educational television with child
—	—	(2) Correct child's manners
—	—	(3) Take child to library or read to child
—	—	(4) Read or seek information on raising children
—	—	(5) Play sport or physical game with child
—	—	(6) Transport child to lesson, practice, or social event
—	—	(7) Have child help with household or maintenance task (e.g., make bed, wash car)
—	—	(8) Monitor child's diet for daily balance
—	—	(9) Help child learn new skill (e.g., button clothes, cut food, cross the street, operate computer)
—	—	(10) Help child find lost object
—	—	(11) Stop own activity on child's request to play
—	—	(12) Praise child for taking care of self (e.g., using tableware, dressing self, making own meal)
—	—	(13) Help child with his or her homework

SOC-29

48

Hier volg 'n reeks vrae wat met verskeie aspekte van ons lewe verband hou. Elke vraag het sewe moontlike antwoorde. As die woorde onder 1 vir u reg is, trek 'n kring om 1; as die woorde onder 7 vir u reg is, trek 'n kring om 7. As u anders voel, trek 'n kring om die nommer wat u gevoel die beste uitdruk. U kan enige nommer tussen 1 en 7 kies. Gee asseblief net een antwoord op elke vraag.

1. As u met mense praat, kry u die gevoel dat hulle u nie verstaan nie?

1	2	3	4	5	6	7
kry nooit dié gevoel nie						kry altyd dié gevoel

2. Wanneer u in die verlede iets moes doen wat van samewerking met ander mense afgehang het, het u die gevoel gekry dat dit:

1	2	3	4	5	6	7
definitief nie gedoen sou raak nie?						definitief gedoen sou raak?

3. Dink aan die mense met wie u daaglik in aanraking kom, afgesien van dié aan wie u die naaste voel. Hoe goed ken u die meeste van hulle?

1	2	3	4	5	6	7
u voel dat hulle vreemde- linge is						u ken hulle baie goed

4. Het u die gevoel dat u nie regtig omgee wat om u aangaan nie?

1	2	3	4	5	6	7
baie selde of nooit nie						baie dikwels

5. Het dit al in die verlede gebeur dat u verras was deur die gedrag van mense wat u gedink het u goed ken?

1	2	3	4	5	6	7
het nog nooit gebeur nie						het nog altyd gebeur

6. Het dit al gebeur dat mense op wie u staatgemaak het, u teleurgestel het?

1	2	3	4	5	6	7
het nog nooit gebeur nie						het nog altyd gebeur

7. Die lewe is:

1	2	3	4	5	6	7
vol interes- santheid						heeltemal roetine

8. Tot nou toe het u lewe:

1	2	3	4	5	6	7
hoegenaamd geen						baie
duidelike doel-						duidelike
witte of sin						doelwitte en
gehad nie						sin gehad

9. Kry u die gevoel dat u onregverdig behandel word?

1	2	3	4	5	6	7
baie dikwels						baie selde
						of nooit

10. In die afgelope tien jaar was u lewe:

1	2	3	4	5	6	7
vol verander-						heeltemal
inge sonder						konsekwent
dat u geweet						en duidelik
het wat						
volgende gaan						
gebeur						

11. Die meeste van die dinge wat u in die toekoms gaan doen, sal waarskynlik:

1	2	3	4	5	6	7
heeltemal						dodelik
fassinerend						vervelig
wees						wees

12. Kry u die gevoel dat u in 'n onbekende situasie is en nie weet wat om te doen nie?

1	2	3	4	5	6	7
baie dikwels						baie selde
						of nooit

13. Wat beskryf die beste hoe u die lewe sien?

1	2	3	4	5	6	7
mens kan altyd						daar is geen
'n oplossing						oplossing
vir pynlike						vir pynlike
dinge in die						dinge in die
lewe vind						lewe nie

14. Wanneer u oor u lewe dink, voel u baie dikwels:

1	2	3	4	5	6	7
hoe goed dit						om u self af
is om te lewe						te vra waar-
						om u hoege-
						naamd bestaan

15. Wanneer u voor 'n moeilike probleem te staan kom, is die keuse van 'n oplossing:

1	2	3	4	5	6	7
altyd ver-						altyd heelte-
warrend en						mal duidelik
moeilik om						
te vind						

16. Om die dinge te doen wat u elke dag doen, is

1	2	3	4	5	6	7
'n bron van						'n bron van
diep vreugde						pyn en
en bevrediging						verveling

17. U lewe sal in die toekoms waarskynlik:

1	2	3	4	5	6	7
vol verande-						heeltemal
ringe wees,						konsekwent
sonder dat u						en duidelik
weet wat vol-						wees
gende gaan						
gebeur						

18. Wanneer daar in die verlede iets onaangenaams gebeur het, was u geneig om:

1	2	3	4	5	6	7
baie omge-						te sê: "Goed,
krap te voel						dis hoe dit
daaroor						is, ek moet
						daarmee saam
						lewe", en
						aan te gaan

19. Het u baie deurmekaar gevoelens en gedagtes?

1	2	3	4	5	6	7
baie dikwels						baie selde
						of nooit

20. As u iets doen wat u goed laat voel, is dit:

1	2	3	4	5	6	7
definitief dat						definitief
u sal aanhou						dat iets sal
goed voel						gebeur wat
						dié gevoel
						sal bederf

21. Gebeur dit dat u gevoelens in uself kry wat u liever nie sou wou voel nie?

1	2	3	4	5	6	7
baie dikwels						baie selde
						of nooit

22. U verwag dat u persoonlike lewe in die toekoms:

1	2	3	4	5	6	7
heeltemal						vol betekenis
sonder						en doelgerig
betekenis of						sal wees
doel sal wees						

23. Dink u dat daar altyd mense sal wees op wie u in die toekoms sal kan staatmaak?

1	2	3	4	5	6	7
u is seker						u twyfel of
daar sal wees						daar sal wees

24. Gebeur dit dat u die gevoel kry dat u nie presies weet wat op die punt staan om te gebeur nie?

1	2	3	4	5	6	7
baie dikwels						baie selde
						of nooit

25. Baie mense -- selfs dié met 'n sterk karakter -- voel soms in bepaalde situasies soos verloorders of sukkelaars. Hoe dikwels in die verlede het u al so gevoel?

1	2	3	4	5	6	7
nooit						baie dikwels

26. As iets gebeur het, het u gewoonlik gevind dat u:

1	2	3	4	5	6	7
die belang-						sake in die
rikheid daar-						regte pers-
van oorskat of						pektief
onderskat het?						gesien het?

27. As u aan moeilikhede dink wat u waarskynlik in belangrike aspekte van u lewe in die gesig staar, kry u die gevoel dat:

1	2	3	4	5	6	7
u altyd daarin						u nie daarin
sal slaag						sal slaag om
om die moei-						die moeilik-
likhede te						hede te bowe
bowe te kom?						te kom nie?

28. Hoe dikwels kry u die gevoel dat daar min betekenis in die dinge is wat u in u daaglikse lewe doen?

1	2	3	4	5	6	7
baie dikwels						baie selde
						of nooit

29. Hoe dikwels het u gevoelens waarvan u nie seker is dat u hulle onder beheer kan hou nie?

1	2	3	4	5	6	7
baie dikwels						baie selde
						of nooit

SOC-29

52

Below is a series of questions relating to various aspects of our lives. Each question has seven possible answers. Please mark the number which expresses your answer, with numbers 1 and 7 being the extreme answers. If the words under 1 are right for you, circle 1; if the words under 7 are right for you, circle 7. If you feel differently, circle the number which best expresses your feeling. You can choose any number between 1 and 7. Please give only one answer to each question.

1. When you talk to people, do you have the feeling that they don't understand you?

1	2	3	4	5	6	7
never have this feeling						always have this feeling

2. In the past, when you had to do something which depended upon the cooperation of others, did you have the feeling that it:

1	2	3	4	5	6	7
surely wouldn't get done?						surely would get done?

3. Think of the people with whom you come into contact daily, aside from the ones to whom you feel closest. How well do you know most of them?

1	2	3	4	5	6	7
you feel that they're strangers						you know them very well

4. Do you have the feeling that you don't really care about what goes on around you?

1	2	3	4	5	6	7
very seldom or never						very often

5. Has it happened in the past that that you were surprised by the behaviour of people whom you thought you knew well?

1	2	3	4	5	6	7
never happened						always happened

6. Has it happened that people whom you counted on disappointed you?

1	2	3	4	5	6	7
never happened						always happened

7. Life is: 1 2 3 4 5 6 7 53
full of interest completely routine
8. Until now your life has had: 1 2 3 4 5 6 7
no clear goals or purpose at all very clear goals and purpose
9. Do you have the feeling that you're being treated unfairly? 1 2 3 4 5 6 7
very often very seldom
10. In the past ten years your life has been: 1 2 3 4 5 6 7
full of changes without your knowing what will happen next completely consistent and clear
11. Most of the things you do in the future will probably be: 1 2 3 4 5 6 7
completely fascinating deadly boring
12. Do you have the feeling that you are in an unfamiliar situation and don't know what to do? 1 2 3 4 5 6 7
very often very seldom or never
13. What best describes how you see life? 1 2 3 4 5 6 7
one can always find a solution to painful things in life there is no solution to painful things in life
14. When you think about life, you very often: 1 2 3 4 5 6 7
feel how good it is to be alive ask yourself why you exist at all

15. When you face a difficult problem, the choice of a solution is:

1	2	3	4	5	6	7
always confusing and hard to find						always completely clear

16. Doing the things you do every day is:

1	2	3	4	5	6	7
a source of deep pleasure and satisfaction						a source of pain and boredom

17. Your life in the future will probably be:

1	2	3	4	5	6	7
full of changes without you knowing what will happen next						completely consistent and clear

18. When something unpleasant happened in the past your tendency was:

1	2	3	4	5	6	7
to feel very upset about it						to say "OK, that's that, I have to live with it," and go on

19. Do you have very mixed-up feelings and ideas?

1	2	3	4	5	6	7
very often						very seldom or never

20. When you do something that gives you a good feeling:

1	2	3	4	5	6	7
it's certain that you'll go on feeling good						it's certain that something will happen to spoil that feeling

21. Does it happen that you have feelings inside that you would rather not feel?

1	2	3	4	5	6	7
very often						very seldom or never

22. You anticipate that your personal life in the future will be:

1	2	3	4	5	6	7
totally without meaning and purpose						full of meaning and purpose

23. Do you think there will *a/ways* be people whom you'll be able to count on in the future?

1	2	3	4	5	6	7
you're certain there will be						you doubt there will be

24. Does it happen that you have the feeling that you don't know exactly what's to happen?

1	2	3	4	5	6	7
very often						very seldom or never

25. Many people—even those with a strong character--sometimes feel like losers or blunderers ("sad sacks") in certain situations. How often have you felt this way in the past?

1	2	3	4	5	6	7
never						very often

26. When something happened, have you generally found that:

1	2	3	4	5	6	7
you over- estimated or underestimated its importance?						you saw things in the right proportion?

27. When you think of difficulties you are likely to face in important aspects of your life, do you have the feeling that:

1	2	3	4	5	6	7
you will always succeed in overcoming the difficulties?						you won't succeed in overcoming the difficulties?

28. How often do you have the feeling that there's little meaning in the things you do in your daily life?

1	2	3	4	5	6	7
very often						very seldom or never

29. How often do you have feelings that you're not sure you can keep under control?

1	2	3	4	5	6	7
very often						very seldom or never

